

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

Adéla Skoumalová

Archiv obce Skalička 1831 – 1945 (1950)

Inventář

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Karel Chobot

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě pramenů a literatury, které uvádím v příloženém seznamu.

V Zábřehu, dne 24. dubna 2013

.....

Adéla Skoumalová

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu práce PhDr. Karlu Chobotovi za cenné rady a připomínky. Dále děkuji zaměstnancům Státního okresního archivu v Šumperku za pomoc a ochotu během zpracovávání fondu, zejména paní ředitelce PhDr. Haně Jarmarové a paní Aleně Babuňkové. Za pomoc děkuji i panu Stanislavu Lapčíkovi, archiváři Zemského archivu v Opavě, pobočka Olomouc. Zvláštní poděkování patří mým nejbližším za trpělivost a pochopení.

OBSAH

ÚVOD	4
OBSAH POMŮCKY	9
I. VÝVOJ PŮVODCE ARCHIVNÍHO FONDU	11
1. Obec Skalička – poloha, název, demografický vývoj	11
2. Dějiny Skaličky do roku 1945	12
3. Správní vývoj	23
4. Hospodářství, řemesla a živnosti	27
5. Náboženské poměry	30
6. Škola, spolková, kulturní a osvětová činnost	33
7. Památky	38
II. VÝVOJ A DĚJINY ARCHIVNÍHO FONDU	41
III. ARCHIVNÍ CHARAKTERISTIKA ARCHIVNÍHO FONDU	43
IV. STRUČNÝ ROZBOR OBSAHU ARCHIVNÍHO FONDU	46
V. ZÁZNAM O USPOŘÁDÁNÍ ARCHIVNÍHO FONDU A SESTAVENÍ POMŮCKY	47
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	48
INVENTÁRNÍ SEZNAM	52
REJSTRÍK OSOB	73
REJSTRÍK MÍST	78
REJSTRÍK VĚCNÝ	79
TIRÁŽ	82
ZÁVĚR	83
SUMMARY	84

ÚVOD

Tématem předkládané bakalářské diplomové práce je zhotovení archivní pomůcky k nezpracovanému archivnímu fondu Archiv obce Skalička, který je uložen ve Státním okresním archivu v Šumperku. Vytvoření inventáře umožní možným badatelům nahlížení do uvedeného fondu a snadnou orientaci v něm. Archivní fond jsem si k uspořádání vybrala zejména z důvodu, že jsem chtěla vědomosti získané během tříletého studia oboru Archivnictví na Filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci využít v praktické činnosti a zároveň získat i nové zkušenosti. Pořádání obecního archivu Skaličky také nebylo voleno náhodně. K danému místu mám velmi osobitý vztah, jelikož jsem ve Skaličce strávila celý svůj život a žili v ní i moji předci minimálně od konce třicetileté války.

Při členění samotné práce byla respektována hlavně podoba inventáře daná vyhláškou č. 213/2012 Sb. Po titulním listu pomůcky a jejím obsahu následuje úvod, jenž je rozdělen do 5 kapitol, a sice I. Vývoj původce archivního fondu, II. Vývoj a dějiny archivního fondu, III. Archivní charakteristika archivního fondu, IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu a V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení pomůcky.

V první kapitole je zachycen dějinný vývoj obce Skalička s podrobnějším pojednáním správního, hospodářského, náboženského, školního a kulturního vývoje, přičemž nejsou opomenuty ani pamětihodnosti v obci. Druhá kapitola se věnuje dějinám samotného fondu, kde je popsáno převážně původní uložení písemností a jejich druhy, dále pak převzetí archivu obce do příslušných archivů. Ve třetí kapitole jsou přímo vypsány jednotlivé kroky zpracování fondu, dále zdůvodnění zvolené metody pro pořádání, představení schématu uspořádání, ale také zachycení případných potíží při zpracování. Tato kapitola obsahuje též poznámky ohledně vyřídění písemností nevzniklých z činnosti původce a provedení vnitřní skartace. Ke konci nás seznamuje s počtem evidenčních a inventárních jednotek a s celkovým rozsahem fondu. Čtvrtá kapitola, jak její název napovídá, rozebírá obsah fondu, přičemž se snaží budoucího badatele upozornit na zásadní prameny využitelné při jeho studiu. Pátá kapitola pouze uvádí kdo, kdy a kde uspořádal fond a sestavil inventář. Za úvodem pomůcky je přiložen seznam pramenů a literatury, poté následuje samotný inventární seznam, 3 druhy rejstříků a na konci pomůcky je umístěna tiráž.

Při psaní úvodu inventáře bylo potřeba nahlédnout do nejrůznějších pramenů a literatury, a to převážně z důvodu sepsání ucelených dějin obce Skaličky. Základním zdrojem pramenů se stal sám fond Archiv obce Skalička, ze kterého byla primárně využita

kronika obce, která předkládá obecní historii od 19. století do roku 1950. Opatrnosti bylo potřeba hlavně při zpracovávání období druhé světové války, protože zápisy z tohoto období byly do kroniky dopsány až s několikaletým zpožděním a je z nich cítit ovlivnění ideologií dané doby. Doplňující informace bylo záhodno hledat v protokolech zasedání obecního výboru, později zastupitelstva, popřípadě ve spisovém materiálu týkajícím se konkrétních záležitostí. Přesto bylo nutné prostudovat i prameny v jiných fondech Státního okresního archivu Šumperk. Z fondu Okresní úřad Zábřeh byly čerpány zmínky o elektrifikaci, o obecním hospodaření a o některých živnostech v obci a fond Farní úřad Zvole poskytl informace k vyfaření Skaličky ze zvolské farnosti.

Pro dějiny staršího období byly využity písemnosti z fondu Velkostatek Skalička (u Zábřehu), jenž je uložený v Zemském archivu Opava, pobočka Olomouc. Jednalo se o dvě pozemkové knihy a tři knihy listin, díky kterým se podařilo zjistit jména rychtářů od konce 18. století. Jelikož byla Skalička lénem olomouckého biskupství (od roku 1777 arcibiskupství) bylo nutné nahlédnout i do fondů Arcibiskupství Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž a Arcibiskupská konsistoř Olomouc a z nich čerpat převážně informace k jednotlivým majitelům léna. Konečně byly prostudovány také církevní matriky zvolské a zábřežské farnosti nacházející se ve Sbírce matrik severomoravského kraje v Zemském archivu Opava, v nichž byly dohledávány nejen jména rychtářů, ale i šafářů, sládků a jednotlivých řemeslníků. Pro zjištění informací o cihelně Chorynských a továrně na výrobu galanterního zboží ve Skaličce byly využity firemní spisy z fondu Krajský soud Olomouc.

Důležité poznatky o historii obce byly získány i z několika edic pramenů. Jednalo se o *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae* od Antonína Bočka a potom z Lechnerova díla *Die ältesten Belehungs- und Lebensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz*. Počet a skladba obyvatel byla dohledána v edicích Františka Matějka *Lánové rejstříky Olomouckého kraje z let 1675-1678* a Jana Radimského *Tereziánský katastr moravský*.

Doposud ale nebyla sepsána žádná samostatná publikace, která by pojednávala o ucelených dějinách obce, proto bylo nezbytností čerpat alespoň základní data z několika vlastivědných děl. Prvotně byla využita kniha od Jana Březiny *Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848* vydaná roku 1963 v Ostravě a od Ladislava Hosáka *Historický místopis země Moravskoslezské*. Doplňující informace převážně k období po roce 1848 nabídl IV. svazek publikace od autorů Josefa Bartoše s kolektivem *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Zábřeh, Šumperk, Rýmařov)* a částečně pomohla také *Vlastivěda šumperského okresu*.

Jelikož bylo nutné zorientovat se v jednotlivých držitelích manského statku Skalička a alespoň částečně zachytit zmínky o jejich rodu, muselo být použito dílo od Josefa Pilnáčka *Rody starého Slezska* a dvoudílná kniha od Petra Maška *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, ve které se bohužel objevily některé nesrovnalosti v dataci, proto je bylo nutné uvést na pravou míru za pomoci příslušných církevních matrik. Obecné informace o vývoji správy obcí byly čerpány z publikace *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost* od Zdeňky Hledíkové, Jana Janáka a Jana Dobeše vydané v Praze roku 2007. Pro zachycení situace v obci počátkem 20. století bylo přesto potřebné využít několik dobových článků v novinách *Moravský Sever*, které začaly být vydávány od konce roku 1899 v Zábřehu. Přínosné jsou zejména v tom, že zachycují nejrůznější události z jednotlivých obcí na Zábřežsku. I když některé články pojednávající o problémech mezi německým a českým obyvatelstvem jsou v jisté míře zveličené ve prospěch Čechů. Úplný seznam použité literatury je přiložen za úvodem inventáře.

Zásady pro třídění, pořádání a inventarizování fondu Archiv obce Skalička byly čerpány z *Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce*, který vydala Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj.: AS/1-284/2000. Velmi přínosným je i jeho příloha od Zdeňka Martínka pod názvem *Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu*, která nás uvede do problematiky správného vývoje vesnic a posléze nově ustanovených obcí, přičemž nás detailně seznamuje se všemi druhy agendy vedené pověřenými osobami. Opomenuty nejsou ani obecní spisovny a archivy.

Sestavená archivní pomůcka k fondu Archiv obce Skalička bude umístěna ve Státním okresním archivu v Šumperku. Sloužit bude pro potřeby badatelů. Ti ji mohou využít nejen pro seznámení se samotným fondem, zejména co obsahuje, ale přínosným bude i její úvod, který poskytne zájemcům zásadní informace k dějinám obce.

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ŠUMPERK

Číslo listu NAD: 967

Evidenční číslo pomůcky: 574

ARCHIV OBCE SKALIČKA

1831 – 1945 (1950)

Inventář

Zpracovala:
Adéla Skoumalová

Šumperk 2013

OBSAH POMŮCKY

I. VÝVOJ PŮVODCE ARCHIVNÍHO FONDU	11
1. Obec Skalička – poloha, název, demografický vývoj	11
2. Dějiny Skaličky do roku 1945	12
3. Správní vývoj	23
4. Hospodářství, řemesla a živnosti	27
5. Náboženské poměry	30
6. Škola, spolková, kulturní a osvětová činnost	33
7. Památky	38
II. VÝVOJ A DĚJINY ARCHIVNÍHO FONDU	41
III. ARCHIVNÍ CHARAKTERISTIKA ARCHIVNÍHO FONDU	43
IV. STRUČNÝ ROZBOR OBSAHU ARCHIVNÍHO FONDU	46
V. ZÁZNAM O USPOŘÁDÁNÍ ARCHIVNÍHO FONDU A SESTAVENÍ POMŮCKY	47
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	48
Prameny:	48
Edice pramenů:	49
Literatura:	49
Legislativa:	51
ÚŘEDNÍ KNIHY	52
1. Knihy všeobecné správy obce	52
2. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku	53
3. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech	53
SPISOVÝ MATERIÁL	54
a) Registraturní pomůcky	54
b) Spisy	54
Písemnosti do roku 1850	54
Písemnosti po roce 1850	55
1. Obec a její správa	55
2. Správa obecního majetku	57
3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek	57
4. Péče o chudé, chudinské ústavy	70
5. Spolupůsobení ve státních záležitostech	71

ÚČETNÍ MATERIÁL.....	72
a) Účetní knihy.....	72
b) Účetní materiál aktové povahy.....	72
REJSTRÍK OSOB.....	73
REJSTRÍK MÍST.....	78
REJSTRÍK VĚCNÝ.....	79
TIRÁŽ.....	82

I. VÝVOJ PŮVODCE ARCHIVNÍHO FONDU

1. Obec Skalička – poloha, název, demografický vývoj

Původně samostatná obec Skalička, která se v roce 1950 stala trvalou součástí nedalekého města Zábřeha, leží v jižní části tohoto města ve svahu v nadmořské výšce 342 m. Katastr obce zaujímá rozlohu zhruba 200 ha.¹ Na jižní a západní hranici katastru je Skalička obklopena lesy, které se svažují k řece Moravská Sázava. Na východě sousedí s Ráječkem,² na jihu s obcí Jestřebí a severně pod kopcem při břehu řeky se rozkládá bývalá skaličská osada Rudolfov.³

Samotný název obce pochází od slova skála, popřípadě skalice, to je potok vytékající ze skály.⁴ Až do konce 15. století nese obec pojmenování pouze Skalice. Označení Skalička se vžilo od roku 1492.⁵ Lze se ovšem setkat s teorií, že název obce náleží do skupiny jmen shodných s Blanenskem, a tedy si ho s sebou měli přinést kolonisté z jihu Moravy.⁶ Skalička se roku 1273 objevuje pod jménem Galicz, 1320 Scalice, 1389 Skalicz, 1444 Skaliczka, 1492 Skalička, 1554 Skalice (Skalicze), 1672 Scaliczka, 1677 Skaliczka, Skaliczka, Skalitschka, Skalitzka, 1771 a 1938 Skalitz.⁷

Starší obecní pečetidlo pocházelo patrně z roku 1686 a v pečetním poli se nacházela květina se třemi čtyřlístými květy a listy (pravděpodobně se jedná o len) a v opise je uvedeno DIEDINA SKALICKA.⁸ Užívalo se ještě koncem 18. století, ale k roku 1820 měla ves již nové pečetidlo, které zobrazovalo skálu s vytékajícím potokem, na níž stojí kozoroh doleva směřující. Na pravé straně ze skály vyrůstá jehličnatý strom, na levé straně strom listnatý. Opis zachycuje slova SKALICZKA OBECZNI PECZET.

Po celou dobu si obec zachovávala ryze český charakter. Teprve na přelomu 19. a 20. století se ve Skaličce objevuje německá menšina. Podle soupisu vizitační komise roku

---

¹ Státní okresní archiv Šumperk (dále jen SOkA Šumperk), fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1, kronika obce Skaličky.

² Od roku 1950 součástí města Zábřeh.

³ V roce 1876 se osada Rudolfov osamostatnila, k roku 1950 však byla obec Rudolfov připojena k Zábřehu.

⁴ MELZER, Miloš – SCHULZ, Jindřich s kol.: *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk 1993, s. 423.

⁵ HOSÁK, Ladislav: *Místní jméno na Zábřežsku jako historický pramen*. Severní Morava, sv. 10, Šumperk 1964, s. 28.

⁶ Jména obcí Skalice, Jestřebí, Rájec či Ráječek se vyskytují právě i v oblasti Blanenska, kde ve 12. století držel panství olomoucký biskup a patrně přesunul část obyvatelstva od Blanska na Zábřežsko. Podrobněji HOSÁK, Ladislav: *Místní jméno na Zábřežsku jako historický pramen*. Severní Morava, sv. 10, Šumperk 1964, s. 27.

⁷ TUREK, Adolf: *Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy*. Opava 2004, s. 730.

⁸ Rok 1686 je uveden v pečetním poli. Roku 1787 byla pečeť přitřesena do knihy evidence majetku, která je nyní uložena v Zemském archivu Opava, pobočka Olomouc, ve fondu Lenní dvůr Kroměříž – lenní statek Skalička.

1677 se ve vsi nacházelo 18 obydlí, z toho pouze polovina byla osídlena.⁹ Koncem šedesátých let 18. století žilo ve Skaličce ve 24 domech 175 obyvatel, z nichž 158 patřilo mezi sedláky a tři provozovali řemeslo,¹⁰ a roku 1793 bydlelo ve 32 domech již 190 obyvatel. V průběhu 19. století počet lidí žijících v obci nadále narůstal a přibližuje nám ho následující tabulka.¹¹ U roků 1854 a 1869 je uveden počet domů a obyvatel zároveň i s osadou Rudolfov.

rok	počet domů	počet obyvatel	čes.	něm.	jiné
1834	46	277	-	-	-
1854	-	647	-	-	-
1869	121	774	-	-	-
1880	54	361	357	4	-
1900	59	540	515	22	3
1910	64	552	488	64	-
1921	67	488	449	36	3
1930	90	546	510	33	3
1970	-	430	-	-	-

2. Dějiny Skaličky do roku 1945

První písemná zmínka o Skaličce pochází z roku 1273, kdy se objevuje pod názvem Galicz ve výčtu vesnic náležejících mohelnickému rychtáři Heřmanovi v listině olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku.¹² V následujících letech se o ní nenacházejí v pramenech žádné zprávy. Teprve k roku 1320 je Skalička připomínána již jako léno olomouckého biskupství. Tehdy ve vsi vlastnili synové rychtáře ze Zábřeha šest a tři čtvrtě lánů polí.¹³

Statek byl následně udělován do držby manům, kteří byli povinni zachovávat lennímu pánovi věrnost a poslušnost. Manské statky Skalička, Rájec, Zvole a Maletín¹⁴ společně s celým mírovským panstvím náležely od druhé poloviny 14. století do mírovské provincie, neboť v té době došlo k přesunu správního a hospodářského centra z Mohelnice

⁹ MATĚJJEK, František: *Lánové rejstříky Olomouckého kraje z let 1675-1678*. Olomouc 1994, s. 93.

¹⁰ RADIMSKÝ, Jan – TRANTÍREK, Miroslav: *Tereziánský katastr moravský*. Praha 1962, s. 316.

¹¹ Údaje do tabulky čerpány viz BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Zábřeh, Šumperk, Rýmařov)*, IV. svazek. Ostrava 1974, s. 179; MELZER, Miloš – SCHULZ, Jindřich s kol.: *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk 1993, s. 423.

¹² *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*. Tomus IV. Studio et opera Antonii Boczek. Olomucii 1845, s. 107-108.

¹³ LECHNER, Karl: *Die ältesten Belehnungs- und Lehnengerichtsbücher des Bisthums Olmütz*. Brünn 1902, s. 5.

¹⁴ Zatímco v následujícím období byly jednotlivé lenní statky přičleněny trvale k mírovskému panství, tak Skalička si po celou dobu ponechala samostatnost.

na hrad Mírov.¹⁵ Jelikož někteří držitelé Skaličky byli zároveň hejtmany na Mírově, je nutné pohlížet na historii této vsi částečně prostřednictvím dějinných událostí celého mírovského panství.

K roku 1380 vlastnil léno Víšek Ganzar ze Skalice a o devět let později patřila ves již Kuneši ze Zvole¹⁶, jehož rod držel Skaličku až do roku 1436, kdy Jan Kepina pustil lenní statek Jindřichovi z Žeranovic. Mezi lety 1455–1463 patřila ves Ondřeji ze Skaličky a jeho bratrovi. Následně v roce 1477 postoupil Jan z Petřvaldu léno Janu z Rudkovce, který jej odkázal Petrovi z Maletína. Ten statek později prodal Vavřínu Staruščíkovi z Poličky. V roce 1554 bylo léno Skalička uděleno Petrovi ze Žerotína,¹⁷ který zároveň získal do své držby i tvrz a ves Zvoli, Lukavici, Vlachov, Slavoňov a Krchleby.¹⁸ Jeho bratr Zikmund ze Žerotína pustil kolem roku 1560 statek Tomáši Skálovi z Kolínce a o třináct let později ho Jan Skála z Kolínce postoupil Brikcímu Drahanovskému z Pěňčina, jehož rod poté držel Skaličku až do roku 1617.¹⁹ Toho roku spadlo léno po zemřelém Kryštofu Drahanovském z Pěňčina na olomouckého biskupa Františka z Ditrichštejna.

Během stavovského povstání se sice část mírovského panství postavila proti olomouckému biskupovi, avšak samotný hrad Mírov byl před povstalci ubráněn. Velkou zásluhu na tom měl mírovský hejtman Martin Půhončí z Předmostí, který měl celé panství společně se sousedním svitavským panstvím pronajato od roku 1617.²⁰ Jelikož věrně sloužil svému lennímu pánovi kardinálovi Františkovi Ditrichštejnovi, tak byl za své služby roku 1623 odměněn manským statkem Skalička.

Tou dobou zastával Martin Půhončí funkci kvartýrkomisaře nasavského regimentu a dne 7. května 1624 ho císař Ferdinand II. povýšil do šlechtického stavu, přičemž mu byl polepšen i stávající erb,²¹ jehož podoba je dodnes k vidění na božích mukách z roku 1627, které nechal Martin Půhončí ve Skaličce vystavět. K roku 1625 byl ustanoven regentem veškerých biskupských a ditrichštejnských statků a kromě této funkce se občas stával členem různých komisí, které vyšetřovaly rozličné případy jako například vzpuru v Hranicích v letech 1626–1627 po vpádu Mansfeldských.²²

¹⁵ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848* (dále jen *Zábřežsko*). Ostrava 1963, s. 240.

¹⁶ Kuneš ze Zvole vlastnil také ves Zvoli, po které nese jeho rod jméno. V roce 1387 byl purkrabím na hradě Mírov.

¹⁷ Jeho otcem byl Přemek ze Žerotína, jenž držel Šumperk.

¹⁸ Tyto vesnice leží jižně od Skaličky v blízkosti Zvole.

¹⁹ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 333–334.

²⁰ ZA Opava, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 8434, sign. OIc9/2, listina pojednávající o pronájmu mírovského a svitavského panství mírovským hejtmanem Martinem Půhončím z Předmostí za 8300 zl. ročně.

²¹ Podrobněji MÜLLER, Karel: *Erb Půhončích z Předmostí*. Sborník Státního okresního archivu Přerov, Přerov 2007, s. 36.

²² Exekuce byla provedena dne 16. října 1627. HRUBÝ, František: *Moravské korespondence a akta z let 1620–1636: listy Karla st. z Žerotína 1625–1636*. Brno 1937, s. 63–70.

Koncem dvacátých let 17. století se Martin Půhončí nespokojil pouze s držbou lenního statku Skalička, a proto podnikl několik kroků k rozšíření svého majetku. Roku 1628 si koupil od své druhé manželky Ludmily²³ tvrz a ves Lešnou se dvorem, patronátem i pivovarem, dále pak vsi Vysokou, Pernou se dvorem, Příluky, Lhotku a dvůr Střítež²⁴ za 12 000 zl.²⁵ O rok později si přikoupil dvůr v Mohelnici zvaný Edelhof²⁶ a následně uzavřel trhovou smlouvu na statek Količín, jenž získal za 5 000 zl. od Fridricha Vojsky, svobodného pána z Bogduňovic a z Količina na Laškově.²⁷ V roce 1630 byl Martin Půhončí jmenován císařským a biskupským radou.²⁸ Statek Skaličku držel až do jeho úmrtí roku 1637.²⁹

Dalším majitelem manského statku se stal v roce 1639 Lorenc de Conforto. Leno přijal od olomouckého biskupa Leopolda I. Viléma, a to v rozsahu: tvrz a dědinu Skaličku s poplužným dvorem, s oranými i neoranými rolemi, se zahradami, loukami, s potoky, s jedním lesem, s lidmi usedlými i neusedlými, s pustinami a se vším jiným, co k tomuto statku patří.³⁰ Lorenc de Conforto byl italského původu a celých 33 let sloužil ve vojsku. Skaličku vlastnil po dobu deseti let, dne 30. srpna 1649 zemřel.³¹

V době, kdy statek držel Lorenc de Conforto, potýkalo se celé Zábřezsko s dalšími útrapami třicetileté války. Roku 1643 přitáhla švédská vojska na mírovské panství, kde vypálila část města Mohelnice. Následně zaútočila na hrad Mírov, který se jejich náporu po čtrnáctidenním obléhání neubráníl a nakonec byl taktéž vypálen. Popleněn byl i mírovský dvůr, pobrán dobytek a vyloveny rybníky. Od Mírova a Mohelnice pustošily švédské posádky celé okolí. Mnoho vesnic bylo zapáleno a zpustošeno. Těchto událostí nebyl ušetřen ani lenní statek Skalička, jenž se roku 1643 uvádí dokonce jako „úplně zkažený“.³² Během třicetileté války dvě třetiny vsi zpustly, takže krátce po odchodu posledních švédských vojsk z Moravy bylo ve Skaličce obydleno z osmnácti domů pouze šest.

---

²³ Vdova po Beneši Pražmovi z Bílkova.

²⁴ Uvedené vsi se nacházejí mezi Hustopečemi nad Bečvou a Valašským Meziříčím.

²⁵ ZAPLETAL, Miroslav: *Rod Půhončích z Předmostí na severní Moravě*. Severní Morava, sv. 8, Šumperk 1962, s. 34.

²⁶ Tento dvůr později nesl název Půhončský.

²⁷ Količín se nachází u města Holešova. MATĚJEK, František: *Moravské zemské desky: 1567-1642*. Praha 1953, s. 34.

²⁸ Martin Půhončí je uveden roku 1630 jako smluvčí ve sporu mezi Jetřichem Stříčkovským z Pozdětína a Annou Zuzanou Jordánovou, přičemž je napsán jako Martin Půhončí z Předmostí na Skaličce a Líšné, císařský a biskupský rada a regent biskupských statků. ZA Opava, fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 175, inv. č. 2656.

²⁹ Dle Miroslava Zapletala (viz citované dílo) umírá Martin Půhončí ve Skaličce. Místo úmrtí nelze jednoznačně prokázat, neboť církevní matriky pro Skaličku začaly být vedeny teprve k roku 1659.

³⁰ ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 424, sign. nové číslo 33, kniha přijetí lén 1639-1697.

³¹ Podrobněji o rodu de Conforto PILNÁČEK, Josef: *Rody starého Slezska*. Brno 2010, s. 163-164.

³² BŘEZINA, Jan: *Zábřezsko*, s. 61.

V letech 1649–1651 bylo léno uděleno do držby Janu Kaltschmiedovi z Eisenbergu, který byl ve službách olomouckého biskupa Leopolda I. Viléma. Do šlechtického (vladyckého) stavu byl povýšen již v roce 1633 společně s udělením predikátu „z Eisenbergu“,³³ posléze roku 1646 byl povýšen do stavu rytířského.³⁴ K jeho majetku patřily kromě Skaličky také Dřevohostice u Bystřice pod Hostýnem. Od roku 1653 vlastnil Jan Kaltschmied z Eisenbergu vsi Choryni a Loučku u Valašského Meziříčí.³⁵

Roku 1651 změnil manský statek opět majitele. Do svého vlastnictví ho získal Václav Vilém Hnátek z Weggefurthu, hejtman na Mírově. O rok později svůj majetek rozšířil ještě o držbu Bílé Lhoty, Páteřína, Střemenička a podílu na Hrabech, které získal od manželky Václava Kotulínského z Kotulína za 6 800 zl.,³⁶ dále pak o lenní statek Kladeruby u Valašského Meziříčí, který ale v září 1652 pustil za 100 plemenných ovcí Františkovi z Andrade, hejtmanu kelčského panství.³⁷ Po smrti Václava Viléma Hnátky v únoru 1676³⁸ zdělili statky jeho potomci. Skaličský statek připadl do držby Karlu Václavu Hnátkovi, jenž jej vlastnil až do roku 1702, kdy byl ve Skaličce zabit jedním ze svých poddaných.³⁹ Pohřben byl 12. února⁴⁰ zřejmě v kostele sv. Jiljí ve Zvoli, kam byla Skalička přifařena.

Smrtí Karla Václava Hnátky spadlo léno na jeho tři syny, a to Jana Adama, Václava Viléma a Karla Josefa. Ale již roku 1721 si Jan Adam Hnátek vypůjčil 2 500 zl. od své manželky Eleonory Konstancie, rozené Kyselovské z Kyselova, za účelem vyplacení dědičných podílů na léně svým dvěma bratrům a za to upsal své manželce na lenním statku věno.⁴¹ V rukách Jana Adama Hnátky nezůstala Skalička delší dobu, neboť již v září roku 1722 ve věku 29 let zesnul.⁴² Jelikož po něm nezůstal žádný žijící potomek, jeho syn Jan František zemřel pouze pár dní před ním, bylo odumřelé léno vráceno olomouckému biskupovi.

Za posledních držitelů statku z rodu Hnátků z Weggefurthu bylo Zábřežsko zasaženo posledními morovými ranami. Koncem roku 1713 se nemoc objevila ve Štútech,

---

³³ MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti* (dále jen *Šlechtické rody* J). 1. díl. Praha 2008, s. 435.

³⁴ DOERR, Josef August von: *Der Adel der böhmischen Kronländer*. Prag 1900, s. 143.

³⁵ MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody* I, s. 435.

³⁶ PINKAVA, Viktor: *Vlastivěda moravská. II. Místopis Moravy. Čís. 39. Litovelský okres. Olomoucký kraj*. Brno 1903, s. 143.

³⁷ ZA Opava, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 6896, sign. LIc8/2, papírová listina.

³⁸ Tamtéž, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 7060, sign. Mh V 1, matrika narození, úmrtí, oddací (1650-1677).

³⁹ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 334.

⁴⁰ ZA Opava, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8425, sign. Zá IX 1, matrika narození, úmrtí, oddací (1659-1707).

⁴¹ Tamtéž, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 252, sign. RVIa1, pergamenová listina 225; Tamtéž, inv. č. 253, sign. RVIa3, pergamenová listina 226.

⁴² Tamtéž, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8436, sign. Zá IX 12, matrika úmrtí (1707-1783).

následující rok se vyskytla v Cotkytli, Lubníku, Drozdovu či Tatenici. Panství Skalička bylo patrně morem ušetřeno, protože církevní matriky nevykazují v daném období velkou úmrtnost ve vsi. Toho roku zemřely pouze dvě malé děti, což bylo tehdy zcela běžné. Mor Skaličku nepostihl ani o rok později, kdy sužoval ves Pobučí a město Mohelnici.⁴³

Wolfgang, kardinál ze Schrattenbachu, vložil manský statek za 5 000 zl. roku 1724 do bratrského vlastnictví Karlu, Janu, Františku a Michalu Bartodějským z Bartoděj.⁴⁴ O rok později si skaličtí poddaní stěžovali na nadměrné ukládání robot. Koncem roku 1730 proplatil Jan Ignác Bartodějský svým bratrům podíly na léně, což zaručila svým majetkem jeho manželka Karolína Marie, rozená Elbognerová z Unterschönfeldu. Za to jí na statku připsal věno 1 500 zl.⁴⁵ V době držení léna Skaličky tímto rodem došlo k jeho značnému rozvoji, neboť v roce 1746 bylo prodáno za 8 200 zl.⁴⁶

Zakoupil si ho Josef Baltazar Schorsch z Marderfeldu, radní ve Znojmě. Do vladického stavu byl povýšen v dubnu 1743, do stavu rytířského o tři roky později.⁴⁷ V době, kdy držel Skaličku, vykonával funkci hejtmana olomouckého kraje a zároveň se jako přisedící účastnil zasedání biskupského soudu. Po jeho smrti zdědil léno jeho syn Jan Josef. Počátkem sedmdesátých let 18. století působil zprvu jako písař u biskupského soudu v Kroměříži, posléze se stal přisedícím soudu stejně jako jeho otec.⁴⁸

V roce 1771 bylo ve vsi provedeno číslování domů. Začalo se v její horní části po pravé straně cesty vedoucí od Jestřebí, poté se pokračovalo směrem do dolní části Skaličky až po dům číslo 12, odkud se po opačné straně vracelo zpět. Očíslováno bylo tehdy 24 domů, přičemž panské sídlo a hospodářský dvůr obdržely číslo 7, pivovar číslo 6 a hostinec číslo 14.

V témže roce si Jan Josef Schorsch zapůjčil od své sestry Františky z Alfsonu 1 500 zl. a zatížil tím manský statek hypotékou na dobu šesti let. Jelikož dluh včas nesplatil, požádal roku 1777 biskupskou kancelář o prodloužení doby splatnosti na dalších šest let. Důvodem včasného nesplacení hypotéky bylo i to, že byla ves Skalička roku 1773 zpustošena rozsáhlým požárem a také pádem dobytka.⁴⁹ Počátkem osmdesátých let však Jan Josef Schorsch z Marderfeldu zemřel a léno bylo vráceno olomouckému arcibiskupovi

---

⁴³ Podrobněji FALZ, Leopold: Dějiny města Zábřeha. Praha 2003, s. 133-134; HUBÁLEK, Josef: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti. Vlastivědný sborník*. Díl 1. Zábřeh 1959, s. 143-144.

⁴⁴ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 334.

⁴⁵ ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 254, sign. RV1a4, pergamenová listina 227.

⁴⁶ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 334.

⁴⁷ DOERR, Josef August von: *Der Adel der böhmischen Kronländer*. Prag 1900, s. 229, 232.

⁴⁸ MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. 2. díl. Praha 2010, s. 255.

⁴⁹ ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 255, sign. RV1a5, pergamenová listina 228; Tamtéž, inv. č. 256, sign. RV1a2, pergamenová listina 229.

Antonínu Theodoru Colloredo Waldsee, jenž ho roku 1785 prodal za 6 582 zl. Michalovi Václavovi hraběti Chorynskému z Ledské,⁵⁰ jehož rod držel Skaličku dlouhých 106 let.

Po jeho smrti roku 1807 přešel statek do držby jeho dvou synů Františka a Michala Chorynských. Jelikož však František 8. března 1823 předčasně zesnul, stal se jediným vlastníkem léna Michal hrabě Chorynský z Ledské. O rok později vydal listinu, v níž povolil na skaličských pozemcích při břehu řeky Sázavy o rozloze sedmi hektarů zříditi činžovní osadu, která byla nazvána Rudolfovo na počest olomouckého arcibiskupa Rudolfa Jana. Osada byla založena v letech 1827–1830 a ze Skaličky byla spravována až do roku 1869, kdy se osamostatnila.

V roce 1863 zdědili statek po svém otci do společného vlastnictví Leopold, František, Jindřich, Michal a Ignác Chorynský, ale již koncem šedesátých let byly započaty přípravy k vyvázání Skaličky z lenního systému olomouckého arcibiskupství, k čemuž definitivně došlo roku 1874. Od tohoto okamžiku přešel statek Skalička s přílehlými pozemky do soukromého vlastnictví bratrů Chorynských. A když v roce 1891 prodal Jindřich Chorynský velkostatek ve Skaličce, vystřídal se v jeho držbě ještě několik majitelů, ale již bez šlechtického titulu. Od roku 1914 se velkostatek stal majetkem inženýra Cyrila Knoba.

Období 19. století sebou přineslo celkový rozvoj a hospodářský pokrok. Na Zábřežsku byl umožněn hlavně díky vybudování železniční tratě Praha – Olomouc a zřízení zábřežského nádraží, což ve výsledku do Zábřeha přivedlo několik průmyslníků, jejichž továrny nabízely práci místnímu obyvatelstvu. Velmi zásadní byla i pozvolná výstavba veřejných cest a jejich následná údržba. V roce 1830 byla postavena silnice Mohelnice – Zábřeh – Ruda a od druhé poloviny 19. století začaly být budovány spojovací silnice v okolí Zábřeha, což měl na starost okresní silniční výbor.⁵¹ Ve velmi zoufalém stavu se nacházela i cesta vedoucí od zábřežského nádraží přes Skaličku do Pobučí.⁵² Proto obec Skalička již koncem 19. století žádala silniční výbor okresu Zábřeh o výstavbu silnice II. třídy ze Zábřeha do Pobučí a dále. Žádosti však silniční výbor nevyhověl, i když si byl vědom nutnosti zřízení této silnice. Teprve v roce 1903 byla provedena obchůzka tratě a stanovena podoba silnice, přesto byla samotná výstavba pro nedostatek financí uskutečněna až v letech 1909–1910.⁵³

K základním právům obcí patřila držba movitého a nemovitého jmění. Nejdříve vlastnila obec Skalička pouze kapli, pazdernu na tření lnu a chudobinec. Koncem 19. století

⁵⁰ HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha 2004, s. 570.

⁵¹ FALZ, Leopold: *Dějiny města Zábřeha*. Praha 2003, s. 230–231.

⁵² *My máme malovanou cestu – cestičku*. Moravský Sever, č. 9, 12. dubna 1901, nestránkováno.

⁵³ Podrobnější informace o výstavbě silnice viz SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 36.

se obecní majetek rozrostl ještě o školní budovu a v roce 1906 byl zřízen i vlastní obecní hřbitov. Na výstavbu a rozšíření jmění však musela obec vynaložit nemalé finanční částky, které povětšinou pokryla z nejrůznějších půjček, a v důsledku toho narůstalo její zadlužení. Tyto problémy byly částečně řešeny zvyšováním obecní přírážky k daním.⁵⁴ Dále plynuly příjmy do obecní pokladny převážně z pronájmu pozemků veřejnou dražbou, potom z prodeje ovoce, trávy, dříví, kamení či ledu. Obec vlastnila i honitbu, kterou pronajímala vždy na šestileté období,⁵⁵ přičemž si její užívání nejčastěji vydražili majitelé velkostatku. S dalšími finančními problémy se Skalička musela potýkat v období první světové války, kdy byla nucena upisovat si několikrát válečné půjčky.⁵⁶

Pro chudé a potřebné byl v sedmdesátých letech 19. století postaven v obci chudobinec za přispění Jindřicha Chorynského.⁵⁷ Jednalo se o dům č. 51, který byl začátkem třicátých let 20. století přestavěn na obecní úřad a knihovnu. Ve Skaličce byla již od poloviny 19. století vedena pro potřeby chudých zvláštní pokladna⁵⁸ a v roce 1902 na žádost Rudolfa Smékala, velkostatkáře ve Skaličce, byl založen i chudinský fond,⁵⁹ do kterého plynuly peníze zejména z pokut od místního obyvatelstva. Finanční prostředky z fondu byly užívány převážně na hrazení nákladů za léčbu nemocných a podporu chudých. Obec měla totiž povinnost starat se o své obyvatele, jenž byli do ní domovskými příslušníky a tedy hradit za ně nejrůznější výdaje, když oni sami toho nebyli schopni.

Dne 28. června 1914 v odpoledních hodinách se ve Skaličce rozšířila zpráva o spáchání atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho manželku, v důsledku čehož musela být přerušena právě konaná místní školní slavnost na Březině. První srpnový den byly v obci vyvěšeny plakáty, které obyvatelům oznamovali vypovězení války Srbsku a vyhlášení všeobecné mobilizace, a hned druhý den odešlo ze Skaličky velké množství mužů. Celkem jich v první světové válce bojovalo 87, z nichž osm padlo a dvanáct bylo těžce raněno, takže se z nich stali váleční invalidové. Čtyři muži vstoupili během bojů do legií, a sice Jan Krmela z domu č. 61, Alois David z č. 29, František Pěnička z č. 12 a Antonín Krejčí z č. 38.⁶⁰

Během válečných let se v obci občas ubytovávaly různé vojenské jednotky, které nejčastěji přebývaly v prostorách školy, čímž velmi trpěla výuka místních dětí, neboť byla

---

⁵⁴ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

⁵⁵ Tamtéž, inv. č. 30, inventář kmenového jmění a statku koncem roku 1864.

⁵⁶ Tamtéž, inv. č. 34, válečné půjčky.

⁵⁷ Tamtéž, inv. č. 1.

⁵⁸ Její existenci nám prokazují účty chudé kasy z let 1866, 1868, 1876-1878. Viz SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 61.

⁵⁹ Tamtéž, inv. č. 2, protokoly zasedání obecního výboru.

⁶⁰ Tamtéž, inv. č. 1.

často úplně přerušena po dobu několika týdnů.⁶¹ Taktéž bylo plánováno v případě potřeby zřídit v přízemí školní budovy nouzovou nemocnici pro zraněné vojáky. Ale zásadním problémem se v dané době stal nedostatek potravin. I když se lidé snažili většinu jídla vyrábět doma, popřípadě ho pečlivě uschovat před rekviziční komisí, tak přesto často trpěli podvýživou, což v důsledku napomáhalo šíření různých nemocí. Zasluhou Antonína Pěníčky, rodáka ze Skaličky, pracujícího na okresním úřadu v Zábřehu, bylo několikrát obci pomoheno mimořádným přidělem potravin. Jelikož se v průběhu války ve Skaličce zvyšovala také kriminalita, rozhodl obecní výbor o obnovení hlídání po domovních číslech.⁶²

Za významnou událost vyjadřující odpor k válečným útrapám a národnostnímu útlaku lze považovat národní manifestaci konanou dne 2. června 1918 v Zábřehu „na Nové“, kde se k myšlence samostatného československého státu přihlásili čeští političtí představitelé ze severní Moravy.⁶³

Vyhlášení samostatné Československé republiky dne 28. října 1918 uvítalo zdejší obyvatelstvo s nadšením. Radostnou zprávu se dozvědělo od paní Janhubové, která tehdy zastoupila svého manžela obecního posla a bubeníka. Následující den se místní lidé zúčastnili průvodu z Jestřebí na slavnostní shromáždění do Zábřeha, kde přednesl řeč ředitel gymnázia pan Schenk. V radostné náladě docházelo ke strhávání štítů a odznaků rakouských úřadů a k ničení všeho, co s Rakouskem nějak souviselo. Na památku těchto událostí byla dne 1. května 1919 zasazena před školní budovou „lípa svobody“.⁶⁴

Za jednu z prvních významných událostí ve Skaličce po vzniku samostatného československého státu je možné řadit pořádání obecních voleb dne 15. června 1919. Zvolení členové byli kandidáti ze tří politických stran, a sice Československé sociálně demokratické strany dělnické, Československé strany lidové a Republikánské strany venkovského obyvatelstva. V dalších obecních volbách konaných dne 16. září 1923 kandidovali zvolení zástupci jen za stranu československou lidovou a československou pokrokovou. Do Národního shromáždění proběhly volby v květnu 1920. V obci obdrželi jednotlivé politické strany celkem hlasů: Československá sociálně demokratická strana dělnická 111, Československá strana lidová 51, Republikánská strana venkovského obyvatelstva 19, Československá strana socialistická 5, Československá živnostensko-obchodnická strana středostavová 1, Sdružené strany židovské 1 a německé strany 20.

---

⁶¹ Tamtéž, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1.

⁶² Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

⁶³ MELZER, Miloš – SCHULZ, Jindřich s kol.: *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk 1993, s. 87.

⁶⁴ SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

Od druhé poloviny dvacátých let však ve všech volbách, ať už do Národního shromáždění nebo do zemského, okresního a obecního zastupitelstva, s převahou vítězila komunistická strana a druhá se pokaždé umístila strana lidová.⁶⁵ Řádně organizována byla ve Skaličce Československá strana lidová mající 51 členů a Československá strana socialistická s 26 členy,⁶⁶ od roku 1927 pak Komunistická strana Československa⁶⁷ a od roku 1929 Československá sociálně demokratická strana dělnická.⁶⁸

Koncem roku 1919 byly v obci započaty přípravy na zřízení elektrické sítě. Na sezení obecního zastupitelstva 30. prosince téhož roku bylo dohodnuto, že obec zadarmo dodá na elektrické zařízení sloupy z obecního lesa.⁶⁹ Následný rok provedla rozvody elektrického vedení a zřízení přípojek Středomoravská elektrotechnická továrna „Elektra“ Bratří Hamplových v Přerově a v září roku 1920 došlo ke kolaudaci a následnému předání elektrické sítě do užívání obci Skaličce.⁷⁰ Električka byla do obce vedena z elektrárny pana Plháka v Háji u Třeštiny. Taktéž bylo založeno Zemědělské družstvo pro vedení a využití elektrické síly ve Skaličce, jehož představenstvo bylo tvořeno předsedou Janem Badalem, místopředsedy Janem Hýblem, Emanuelem Bankem a Františkem Kaplem a členy Aloisem Čundrlem a Adolfem Pěničkou.⁷¹ Toto družstvo bylo zlikvidováno roku 1938, přičemž péči o elektrické vedení převzala samotná obec, která uzavřela smlouvu se Středomoravskou elektrárnou.⁷²

Pozemková reforma nařízená v roce 1919 se velkostatku ve Skaličce vůbec nedotkla, neboť k němu patřilo v té době pouze 49 hektarů půdy. Přesto při parcelaci zábřežského velkostatku provedené dle záborového zákona z 16. dubna 1919 byly přiděleny pozemky sedmnácti skaličským obyvatelům a sama obec obdržela roku 1923 do užívání louku pro chov obecního býka v hodnotě 6 300 Kč.⁷³

V období první republiky dochází ve Skaličce k rozsáhlé výstavbě rodinných domů. Celkem jich bylo mezi lety 1920-1938 nově postaveno 35. Tyto stavby byly situovány podél cesty směřující od školní budovy do „Čertova dolu“, dále pak v dolním konci obce a v místě zvaném Hliník na pozemcích bývalé cihelny. Většinu pozemků na stavbu odprodala

---

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Zábřeh, Šumperk, Rýmařov)*, IV. svazek. Ostrava 1974, s. 179.

⁶⁸ SOKA Šumperk, fond Československá sociálně demokratická strana dělnická Skalička.

⁶⁹ Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 2, protokol zasedání obecního zastupitelstva ze dne 30. prosince 1919.

⁷⁰ Tamtéž, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 247, inv. č. 1260, elektrifikace Skaličky.

⁷¹ CHYTIL, Alois: *Chytílův úplný adresář Československé republiky*. Sv. 1., Morava a Slezsko. Část I., Morava. Praha 1924, s. 1807-1808.

⁷² SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 3, protokol o zasedání obecního zastupitelstva ze dne 7. září 1938.

⁷³ Tamtéž, inv. č. 1.

občanům obec, která zároveň některým z nich umožnila za malý poplatek odebírat hlínu pro zhotovení cihel z obecního pozemku v Březíku za hřbitovem.⁷⁴ Od roku 1911 působilo ve Skaličce také stavební a bytové družstvo „Domov“.⁷⁵ Počátkem třicátých let probíhaly jednání mezi obecním zastupitelstvem Skaličky a Rájčka o výstavbě okresní silnice mezi oběma obcemi. Náklady na stavbu cesty o délce 1472 m byly vyčísleny na 303 000 Kč, přičemž Skalička se na této výstavbě měla podílet ve výši 93 000 Kč.⁷⁶ Jelikož však obec byla velmi zadlužená a zároveň v dané době započala se stavbou obecního domu, tak se tohoto projektu odmítla finančně účastnit, a proto z něho nakonec sešlo.

Hospodářská krize zasáhla počátkem třicátých let 20. století oblast severní Moravy velmi tvrdě. Každoročně docházelo ve Skaličce k nárůstu nezaměstnanosti. Zatímco v roce 1931 bylo bez zaměstnání 21 dělníků, tak o dva roky později se jejich počet zvýšil již na 92. Nepříznivá situace vyvrcholila roku 1934, kdy z obce nepracovalo 104 obyvatel. Poté se nezaměstnanost rychle snižovala, k čemuž přispěl zejména stavební ruch v Zábřeze nebo zvýšená potřeba dělníků při budování opevnění u Králík, takže v roce 1937 bylo bez práce pouze 8 lidí.⁷⁷ Během hospodářské krize byla obec velmi závislá na státní podpoře, která byla složena nejen z určité výše financí, ale i z naturálií jako například z chleba, mléka, cukru či uhlí. Všechno pak bylo následně rozdělováno potřebným.

Od počátku roku 1938 proběhlo ve Skaličce několik cvičení CPO (cvičení civilní protiletectvé obrany) a také dvě zatemňovací cvičení. Dne 1. května se místní obyvatelstvo zúčastnilo národní manifestace v Zábřehu, která byla svolána za účelem obrany státu před vnějšími i vnitřními nepřáteli a již dne 20. května došlo k vyhlášení částečné mobilizace z důvodu zajištění ochrany republiky a následně byli členové Sokola ve Skaličce pověřeni hlídáním železničního mostu přes řeku Sázavu. Počátkem srpna byla v obci uspořádána sbírka na obranu státu, která vynesla zhruba 3 000 Kč.⁷⁸ Další vojenská opatření proběhla na podzim téhož roku. Dne 23. září byla vyhlášena všeobecná mobilizace, jíž se pochopitelně museli účastnit i muži ze Skaličky. K obraně státu ale nakonec nedošlo. Přijetím Mnichovské dohody dne 30. září 1938 bylo odsouhlaseno odstoupení pohraničních oblastí ve prospěch nacistického Německa.

Ve Skaličce panovala ještě počátkem října 1938 představa, že by oblast Zábřežska nemusela být připojena k Říši, ale nakonec byla obec dne 10. října německými vojsky

---

⁷⁴ Tamtéž, inv. č. 2, protokoly zasedání obecního zastupitelstva.

⁷⁵ Tamtéž, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 242, inv. č. 1206, stavební a bytové družstvo „Domov“ ve Skaličce.

⁷⁶ Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 2, protokol zasedání obecního zastupitelstva ze dne 6. listopadu 1931.

⁷⁷ Tamtéž, inv. č. 1.

⁷⁸ Tamtéž.

okupována a posléze přičleněna k tvořící se župě sudetské. V důsledku těchto událostí se ze Skaličky odstěhovalo několik českých rodin do Olomouce a okolí, zrušeny byly všechny spolky s výjimkou Sboru dobrovolných hasičů a byla zavedena jízda vpravo. V prosinci pak byly v obci provedeny doplňkové volby do Říšského sněmu, kterých se z 289 oprávněných voličů účastnilo 285 lidí, z nichž pouze šest zaškrtnulo na volebním lístku „Nein“.⁷⁹

V průběhu druhé světové války začal na Zábřežsku vznikat domácí odboj. Ze Skaličky se do něho zapojilo hned několik osob. V roce 1941 vybudoval první odbojovou skupinu v obci dělník Josef Šváb společně s Antonínem Kleinem. K prvním členům patřili dále Josef Stryja, Bohumír Jelínek, Oldřich Pěnička, Ladislav Kapl a Jan Ficnar. Jejich činnost spočívala převážně v provádění nejrůznějších sabotáží at' už v továrnách v Zábřeze, tak na železnici, a v převádění uprchlých vězňů z pracovních táborů do Protektorátu Čechy a Morava. V roce 1944 bylo odbojové ilegální hnutí na Zábřežsku prozrazeno. Ze Skaličky bylo několik osob pozatýkáno gestapem a vězněno v Šumperku na Robotárně, posléze v Terezíně.⁸⁰

Ještě 7. května 1945 pobývali v obci němečtí vojáci, kteří se na jejím katastru snažili provést některé opevňovací práce. K večeru se ale začali stahovat směrem na Jestřebí, jelikož byli informováni o brzkém příchodu sovětských vojsk. K osvobození samotné obce došlo 8. května a týž den se střetly obě zneprátelené strany nad Skaličkou za hřbitovem, kde byli zabiti tři němečtí vojáci a jeden příslušník sovětské armády.⁸¹

Za několik dní byl v obci ustanoven prozatímní revoluční místní národní výbor, v jehož čele stanul dočasně ve funkci předsedy František Žalman. Po prvních zasedání národního výboru proběhly volby, ve kterých byl zvolen za předsedu Josef Stryja a za náměstka předsedy František Žalman.⁸² Místní národní výbor převzal správu obce a svou činnost vyvíjel až do roku 1950, kdy byla Skalička sloučena s městem Zábřeh.

---

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž. Zatčení a věznění byli z řad partyzánů Antonín Klein, Josef Stryja, Oldřich Pěnička, Josef Pěnička, Vladimír Pěnička a Jan Ficnar, z řad účastníků sbírek Emil Šembera s manželkou Ludmilou a Josef Polách. Josefu Švábovi a Ladislavovi Pěničkovi se podařilo uprchnout a následně se připojili ke skupině partyzánů vedené Ferdinandem Daňkem ze Zábřeha. Později byli zatčeni za spolupráci s partyzány ještě Marie Švábová, Anna Jelínková, Bohumír Jelínek a Antonín Polášek.

⁸¹ Padlí vojáci byli pohřbeni na obecním hřbitově. V roce 1947 byly ostatky sovětského vojáka exhumovány a převezeny k pohřbení do Olomouce.

⁸² Tamtéž.

3. Správní vývoj

Před rokem 1850 spočívala vesnická samospráva v rukou rychtáře. K jeho povinnostem příslušela převážně péče o obecní majetek a další obecní záležitosti, starost o odvod platů a jiných dávek vrchnosti, dohled nad konáním roboty, svolávání a organizace vesnických soudů, policejní a bezpečnostní agenda. Často také rychtář vystupoval při rozličných jednáních jako důvěryhodná a přísežná osoba.⁸³ Jako zástupce rychtáře působil pudmistr (purkmistr, půlmistr). Dále se na správě vesnice podíleli konšelé a obecníci (starší a mladší). Zatímco konšelé se účastnili zasedání při rychtářském soudu a plnili ponejvíce pomocné úkoly, tak obecníci měli na starost převážně správu obecního majetku.

Rychtář, pudmistr, konšelé a obecníci byli každoročně formálně voleni na vesnickém výročním soudu. Jelikož se v jednotlivých funkcích často střídali, přibližuje nám jména rychtářů v 18. a 19. století ve Skaličce následující tabulka, přičemž uvedené roky odpovídají zmínce daného jména v pramenech.⁸⁴ Jisté je, že rychtáři ve vsi patřili mezi sedláky.

období	jméno rychtáře	číslo domu/rychta
1757	Bartoloměj Kappl	-
1775	Jakub Woráč	5
1785-1787	Josef Saidl	4
1787-1788	Karel Hýbl	21
1791-1793	Josef Saidl	4
1797-1798	Franz Bartoš	1
1799-1800	Josef Woráč st.	5
1804	Pavel Nimerichter	22
1806	Josef Woráč st.	5
1807-1809	Josef Toman	17
1810-1819	Josef Woráč st.	5
1820-1822	Josef Bartoš	1
1826-1842	Josef Woráč ml.	5

Ke změně ve způsobu správy došlo v polovině 19. století, kdy byla obec ustanovena jako samosprávný orgán. Dne 17. března 1849 bylo vydáno tzv. *prozatímní obecní*

⁸³ Podrobněji MARTÍNEK, Zdeněk: *Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu* (dále jen *Archiv obce*). Příloha č. 2 k Metodickému návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce. Praha 2000.

⁸⁴ Jména rychtářů čerpány z ZA Opava, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8436, sign. Zá IX 12, matrika úmrtí (1707-1783); Tamtéž, inv. č. 8426, sign. Zá IX 2, matrika narození (1707-1783); Tamtéž, inv. č. 8427, sign. Zá IX 3, matrika narození (1784-1824); Tamtéž, inv. č. 8345, sign. Zá I 14, matrika narození (1825-1854); Tamtéž, fond Lenní dvůr Kroměříž, lenní statek Skalička, kniha evidence majetku (Lagerbuch), neinventarizováno; Tamtéž, fond Velkostatek Skalička (u Zábřehu), karton 1, kupní smlouva na dům č. 51 ve Skaličce uzavřená mezi Ignácem Gottwaldem a Franzem Gabrielem; Tamtéž, pozemková kniha I.

zřízení,⁸⁵ dle kterého se obce staly nejnižší instancí územní samosprávy. K realizaci nově vytvořené obecní samosprávy došlo teprve po vydání volební instrukce ze dne 8. dubna 1850.⁸⁶ Ve volbách byl zvolen obecní výbor, z jehož středu bylo voleno obecní představenstvo tvořené purkmistrem (obecním představeným, starostou) a nejméně dvěma radními. Obecní výbor byl kolegiálním orgánem s usnášecí a dozorcí mocí, kdežto obecní představenstvo disponovalo mocí výkonnou.⁸⁷

Ještě nerozvinutá obecní samospráva byla částečně omezována po vydání *Zásad o organických zřízeních v korunních zemích rakouského císařství* roku 1852.⁸⁸ Projevilo se to tím, že byla zrušena veřejnost zasedání obecního výboru⁸⁹ a zavedeno potvrzení volby obecního představenstva okresním úřadem.⁹⁰ Dále mělo být vypracováno nové obecní zřízení, které bylo vytvořeno teprve k roku 1859. V důsledku těchto událostí neproběhly po uplynutí tříletého funkčního období nové volby, což ve výsledku znamenalo ponechání zvolených členů obecního výboru ve svých funkcích až do počátku šedesátých let 19. století.⁹¹

Z návrhu nového obecního zřízení z roku 1859⁹² vstoupilo v platnost pouze ustanovení o domovském právu. Teprve dne 15. března 1864 bylo vydáno obecní zřízení a volební řád pro Moravu,⁹³ které vycházelo z říšského obecního zákona z roku 1862.⁹⁴ Z výsledků voleb byl opět sestaven obecní výbor, z jehož středu bylo zvoleno obecní představenstvo. To bylo tvořeno obecním starostou a obecními radními, přitom první obecní radní se stal náměstkem starosty.⁹⁵ V této podobě byla správa obce vykonávána až do roku 1919.

Zánikem patrimoniálního zřízení byla obec Skalička přičleněna k prvoinstančnímu orgánu politické správy okresnímu hejtmanství v Zábřehu. V roce 1855 bylo hejtmanství přeměněno v okresní smíšený úřad, ve kterém se spojila politická správa se správou soudní. Od tohoto způsobu bylo upuštěno teprve roku 1868, kdy bylo opětovně ustanoveno okresní hejtmanství pouze jako orgán první instance politické správy.⁹⁶ K pravomocím tohoto úřadu patřil i dozor nad obecním úřadem ve Skaličce. V oblasti soudní správy spadala Skalička pod soudní okres Zábřeh.

⁸⁵ Publikováno v příloze císařského patentu ze dne 17. března 1849, č. 170/1849 ř. z.

⁸⁶ Instrukce č. 152/1850 ř. z.

⁸⁷ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost* (dále jen *Dějiny správy*). Praha 2007, s. 298.

⁸⁸ Císařský patent č. 4/1852 ř. z.

⁸⁹ Nařízení ministerstva vnitra č. 17/1852 ř. z.

⁹⁰ Nařízení ministerstva vnitra č. 67/1852 ř. z.

⁹¹ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy*, s. 299.

⁹² Publikováno v příloze císařského patentu č. 58/1859 ř. z.

⁹³ Zákon ze dne 15. března 1864, č. 4/1864 z. z. m.

⁹⁴ Zákon ze dne 5. března 1862, č. 18/1862 ř. z. o základních pravidlech uspořádání záležitostí obecních.

⁹⁵ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy*, s. 300-301.

⁹⁶ Tamtéž, s. 273-277.

První volby do obecního výboru se uskutečnily v roce 1850. Tehdy se starostou stal pravděpodobně **Josef Hýbl**, který je v této funkci uveden při vyřizování pozůstalosti po Františku Kleinovi z domu č. 38 ve Skaličce z roku 1859⁹⁷ a jako představený obce je zmiňován ještě roku 1865.⁹⁸ V letech 1866–1869 zastával úřad starosty **Josef Kappl**, přičemž obecními radními byli Josef Najman a Jan Hýbl.⁹⁹ K roku 1878 se objevuje ve funkci představeného obce hrabě **Jindřich Chorynský**.¹⁰⁰ Mezi lety 1884–1887 měla obec starostu **Josefa Woráče** a radní Josefa Pěničku s Janem Hýblem.¹⁰¹ Od počátku devadesátých let 19. století se představeným obce stal dřívější radní **Josef Pěnička** z domu č. 4. Tento úřad vykonával následujících patnáct let.¹⁰² Opět byl za starostu obce zvolen i roku 1905. Ovšem volby byly prohlášeny za neplatné a musely se zopakovat.¹⁰³ Následně byl starostou ustanoven **Jan Hýbl**, a to až do roku 1911. Poté krátce zastával funkci představeného obce **František Hrubý**, velkostatkář ve Skaličce. V roce 1912 se tohoto úřadu vzdal, neboť se odstěhoval, a proto byl nahrazen **Františkem Pěničkou**.¹⁰⁴

Vznik samostatného Československa si vyžádal i vydání zákona o novém obecním zřízení.¹⁰⁵ K tomu došlo již v roce 1919. Do čela obce bylo postaveno obecní zastupitelstvo, z jehož středu byla zvolena obecní rada složená ze starosty a radních.¹⁰⁶ Volební období bylo zprvu čtyřleté, od roku 1933 bylo prodlouženo na šest let.¹⁰⁷ Obce si mohly zřizovat poradní sbory ve formě komisí. Povinně musela být ustanovena pouze finanční a letopisecká komise, ostatní si každá obec zařídila dle potřeby. Ve Skaličce působila počátkem dvacátých let 20. století komise stavební, bytová, dobytčí, obilní, porotní a propagační, dále také komise zabývající se obecními právy a záležitostmi a komise pro soupis a vyšetření osevních ploch. Koncem dvacátých let byly zvoleny už jen komise hospodářská, osvětová, knihovní, letopisecká, finanční a stavební. Kromě toho byl vytvořen obecní trestní senát, který byl složen ze starosty a dvou radních a který měl na starost trestní působnost obce.¹⁰⁸ V červenci 1919 byl vybrán za starostu **Josef Strouhal**, chalupník z domu č. 56. O čtyři roky později ho vystřídal **Emanuel Bank**, rolník z domu

---

⁹⁷ SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 18, pozůstalostní řízení po Františku Kleinovi.

⁹⁸ Tamtéž, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 104, inv. č. 756, obecní hospodaření.

⁹⁹ Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 61, příjmy a vydání obce za rok 1866 a 1868.

¹⁰⁰ Tamtéž, příjmy a vydání obce za rok 1878.

¹⁰¹ Tamtéž, inv. č. 31, souhrnný výkaz veškerého jmění obce Skalička z roku 1884; Tamtéž, inv. č. 20, domovské listy obce Skalička (pro Jána Mynáře, Vinzenza Wáclavka a Karla Mynáře).

¹⁰² Tamtéž, inv. č. 2, protokoly zasedání obecního výboru.

¹⁰³ Tamtéž; opakování voleb bylo nařízeno c. k. okresním hejtmánstvím v listopadu 1905.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Zákon ze dne 31. ledna 1919, č. 75/1919 Sb., o řádu volení v obcích, zákon ze dne 7. února 1919, č. 76/1919 Sb. – novela obecního zřízení.

¹⁰⁶ MARTÍNEK, Zdeněk: *Archiv obce*.

¹⁰⁷ Zákon č. 122/1933 Sb.

¹⁰⁸ MARTÍNEK, Zdeněk: *Archiv obce*.

č. 5. Ten úřad starosty zastával až do října 1938,¹⁰⁹ kdy došlo k další změně a omezení samosprávy obce.

Dne 10. října byla Skalička okupována německými vojsky a postupně začleněna do tvořící se župy sudetské. Lze předpokládat, že během několika týdnů byl ve Skaličce zaveden Německý obecní řád (*Deutsche Gemeindeordnung*) platný v celé Říši.¹¹⁰ Tehdejší obecní zastupitelstvo bylo zproštěno funkce a dosavadní volitelnost členů zastupitelstva byla nahrazena jejich jmenováním.

Správa obce byla soustředěna v rukách starosty (*Bürgermeister*), který dle tzv. vůdcovského principu měl prakticky veškerou moc při rozhodování o obecních záležitostech. Jeho stálým zástupcem se stal přidělenec (*Beigeordnete*). Jako poradci starosty v zákonem stanovených záležitostech se v tomto období objevují obecní radové (*Gemeinderäte*), jejichž náplní práce bylo také informovat obyvatele Skaličky o správě obce. Kromě nich však starostovi nebo přidělencovi mohli poskytovat poradní činnost i takzvaní poradci (*Beiräte*). O zachování souladu mezi správou obce a nacistickou stranou se staral zmocněnec NSDAP.¹¹¹

Na počátku nacistické okupace byl jmenován starostou obce **Adolf Schön**, jeho zástupcem se stal Robert Plhák a dočasné obecní zastupitelstvo bylo složeno z 10 členů. Za občany německé národnosti jimi byli Adolf Pěnička, Cyril Knob, Franz Till, Franz Herzig a Franz Kesselgruber. Členové s českou národností byli Benjamin Janíček, Franz Kapl, Jan Hýbl, Antonín Najman a Petr Jež. Dne 23. října 1938 byli někteří členové zastupitelstva pověřeni různou agendou, a sice Adolf Pěnička správou pokladny (*Kassaverwalter*), Cyril Knob měl na starost obecní hospodaření (*Gemeinder Wirt*), Franz Kapl dohlížel na porážku dobytka (*Tierbeschauer*), Franz Herzig se staral o chudinskou péči (*Armenwater*), Franz Till působil coby vedoucí obecní policie (*Politiker Leiter*) a Richard Pěnička se stal obecním sluhou (*Gemeinder Diener*).¹¹²

Koncem listopadu byli na návrh starosty obce ustanoveni do funkce zástupců Cyril Knob, Adolf Pěnička, Robert Plhák, Franz Herzig, Franz Till a Richard Pěnička. Zásady Německého obecního řádu byly plně uvedeny v platnost v únoru 1939, kdy byli za přidělence vybráni Adolf Pěnička jako pokladník a Cyril Knob jako první zástupce. Do funkce obecních radů byli navrženi Robert Plhák, Franz Herzig, Franz Kesselgruber a

---

¹⁰⁹ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 2, protokoly zasedání obecního výboru; Tamtéž, inv. č. 3, protokoly zasedání obecního zastupitelstva.

¹¹⁰ MACKOVÁ, Marie: *K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu*. Archivní časopis, 49, 1999, č. 4, s. 235.

¹¹¹ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy*, s. 404.

¹¹² SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 3, protokoly zasedání obecního zastupitelstva – v knize uvedeno několik zápisů ze zasedání z období nacistické okupace.

Johann Hubatschek. Dle přípisu NSDAP ze dne 22. března téhož roku byli navrženi obecní radové potvrzení a následně jmenováni.¹¹³ V průběhu roku 1939 byl dosavadní starosta Adolf Schön nahrazen inženýrem **Cyrilem Knobem**, velkostatkářem ve Skaličce, který tento úřad zastával až do počátku května 1945. Adolf Schön byl jmenován druhým zástupcem a funkci prvního zástupce převzal Adolf Pěnička.

Obec Skalička spadala v letech 1938–1945 do působnosti landrátu v Zábřehu (*Landratsamt in Hohenstadt*), který ve své činnosti navázal na okresní úřad. Po skončení druhé světové války převzal správu obce místní národní výbor, který svou činnost vyvíjel pouze do roku 1950, kdy byla Skalička připojena k Zábřehu.

4. Hospodářství, řemesla a živnosti

Při původním panském sídle ve Skaličce se rozkládal hospodářský dvůr, jehož správa padala na bedra šafáře. Ten měl na starost dohled na práci čeledínů najatých vlastníkem statku, a to převážně na obdělávání polí či chov dobytka a drůbeže. K roku 1709 zastával funkci šafáře Jan Petr,¹¹⁴ roku 1771 Karel Hýbl,¹¹⁵ 1775 Filip Beck, 1777 František Knirsch, 1781 Antonín Seidl¹¹⁶ a v letech 1782 a 1783 Josef Šinka.¹¹⁷

V blízkosti dvora se nacházela také panská palírna a pivovar. Ten se na panství připomíná již roku 1610.¹¹⁸ Pro výrobu piva v pivovaru byl zaměstnán sládek. V šedesátých letech 18. století jím byl František Mrázek, v první polovině 19. století Kašpar Molinář, Libor Hlušík či Jan Žák.¹¹⁹ Panská palírna zase sloužila pro zhotovení kořalky. Ta byla pálena buď z kvasnic z pivovaru, anebo z žita a sladu.¹²⁰ Palírna i s pivovarem byly zrušeny kolem roku 1860.¹²¹

K panskému zboží patřil i hostinec se stájí pro koně, který si najímali do své držby krčmáři. Postupně se na něm vystřídal mnoho nájemců. K roku 1760 je doložen Karel

---

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ ZA Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8436, sign. Zá IX 12, matrika úmrtní (1707-1783).

¹¹⁵ Tamtéž, inv. č. 8335, sign. Zá I 4, matrika narození (1766-1793).

¹¹⁶ Filip Beck, František Knirsch a Antonín Seidl jsou uvedeni jako villicus v matrice úmrtní. ZA Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8436, sign. Zá IX 12, matrika úmrtní (1707-1783).

¹¹⁷ ZA Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8426, sign. Zá IX 2, matrika narození (1707-1783).

¹¹⁸ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848* (dále jen *Zábřežsko*). Ostrava 1963, s. 334.

¹¹⁹ ZA Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8436, sign. Zá IX 12, matrika úmrtní (1707-1783); Tamtéž, inv. č. 8427, sign. Zá IX 3, matrika narození (1784-1824); Tamtéž, inv. č. 8345, sign. Zá I 14, matrika narození (1825-1854).

¹²⁰ FALZ, Leopold: *Dějiny města Zábřeha*. Praha 2003, s. 92.

¹²¹ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

Winkler a v sedmdesátých letech 18. století Jan Smutný.¹²² Roku 1781 prodal Jan Švéda hostinec Janu Halbigerovi za 330 zl. rýn.¹²³ Od roku 1787 byl držitelem František König, jehož rod setrval na hostinci až do roku 1870.¹²⁴ Patrně za posledních majitelů panství hrabat Chorynských ve druhé polovině 19. století přešel hostinec do soukromé držby šenkýře. Tím byl v sedmdesátých letech Petr Strnad. Poté byla udělena hostinská koncese Josefě Lipenskéé, a to k nálevu piva a kořalky a na vyvařování pokrmů. Od roku 1898 měl hostinec v nájmu Emanuel Osladil z Radomilova. Za jeho působení byla plánována nadstavba budovy, ta se však neuskutečnila, neboť byl hostinec v roce 1903 prodán akciovému pivovaru se sladovnou v Litovli. Následujících pět let si hospodu pronajímal Jan Kadlec, po jeho smrti si budovu v roce 1908 zakoupili manželé Petr a Anna Pěničkovi.¹²⁵

Druhý hostinec byl v obci otevřen roku 1901 v domě č. 3. Majitelem byl Antonín Najman, který se živil i jako řezník. V roce 1928 přenechal hostinskou koncesi svému synovi Antonínovi.¹²⁶ Na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století zřizoval Petr Pěnička vždy v letním období výčep v lese „Amerika“ při hranici katastru Skaličky a Jestřebíčka. Po několika stížnostech okolních hostinských však byl nucen od tohoto způsobu občerstvování kolemjdoucích upustit.¹²⁷

Obyvatelé Skaličky se živilí převážně zemědělstvím. Většina půdy se osévala lnem, jehož zpracováním se zabývali tkalci. V roce 1661 se připomíná tkadlec Jakub Janr.¹²⁸ Pro tření lnu byla vystavěna nad obcí při cestě do Jestřebí pazardna, která svému účelu přestala sloužit ve druhé polovině 19. století, a proto byla nakonec v roce 1868 zbourána.¹²⁹ Taktéž bylo pěstováno obilí, brambory, mák, proso a zelenina. Část obilí museli skaličtí sedláci odevzdávat do kontribuční sýpky pro případ neúrody v dalších letech. Sýpka byla původně umístěna na stavení č. 38, v polovině 19. století byla přemístěna do půdních prostor kaple, kde byl ukládán i oves, který sloužil jako potrava pro obecního býka. V roce 1864 byla kontribuční sýpka zrušena a nahrazena kontribučním fondem.¹³⁰

---

¹²² ZA Opava, Sbírka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8426, sign. Zá IX 2, matrika narození (1707-1783).

¹²³ Tamtéž, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 8606, sign. OIIIc41/2, kupní smlouva na hostinec u lenního statku Skalička ze 14. října 1781.

¹²⁴ Tamtéž, fond Velkostatek Skalička (u Zábřeha), pozemková kniha I, f. 95-97, neinventarizováno.

¹²⁵ SOkA Šumperk, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 168, inv. č. 900, provozovny a živnosti ve Skaličce – hostinec Petra Pěničky.

¹²⁶ Tamtéž, hostinec Antonína Najmana.

¹²⁷ Tamtéž, hostinec Petra Pěničky.

¹²⁸ ZA Opava, Sbírka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8425, sign. Zá IX 1, matrika narození, úmrtí, oddací (1659-1706).

¹²⁹ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 61, obecní účet za rok 1868.

¹³⁰ Tamtéž, inv. č. 1.

V blízkosti panského obydlí a hospodářského dvora se rozkládala rozsáhlá ovocná zahrada.¹³¹ Pěstování ovoce se ve Skaličce těšilo velké oblibě a o jeho kvalitě svědčí vysoká poptávka po míšeňských jablkách v blízkém Zábřehu.¹³² V roce 1902 proběhla v budově zábřežského gymnázia výstava ovoce, na které získal diplom zemského ovocnického spolku pan Rudolf Smékal, velkostatkář ze Skaličky. Zároveň byl oceněn rolník Josef Pěnička.¹³³ Opětovný zájem o ovocnictví vzbuzoval v místních lidech také skaličský rodák Jan Pěnička, který mezi lety 1910–1912 založil v obci ovocné sady.¹³⁴ Nejrozsáhlejší z nich se nacházel u hřbitova. Pěstovány byly převážně jabloně, hrušně, švestky či třešně. V pozdějších letech do Skaličky přijížděli pro ovoce lidé až z Ostravy.

Mezi řemeslníky se ve vsi v polovině 18. století objevuje řezník, 2 kováři, košíkář a truhlář. Dále působil ve Skaličce nunvář a kramář Jan Růžička.¹³⁵ Později k nim přibyli ještě sklář, obuvník a koželuh. Ten byl zaměstnán v panské kuželně zbudované roku 1839 a umístěné na dřevěné pavlači domu č. 14 při hostinci.

V první polovině 19. století se na sousedním mírovském panství rozmohla těžba železné rudy. Statku Skalička se dolování dotklo jen částečně, neboť se ruda kutala na hranici katastru Jestřebí a Skaličky v lese „Hyví“. Samotná těžba byla zahájena roku 1809 a zakrátko byly vytvořeny doly sv. Tomáš a sv. Antonín. Železná ruda byla dodávána do janovických železáren, pro Alojzov a v polovině 19. století i pro vítkovické železářny.¹³⁶

V roce 1884 zřídil majitel statku hrabě Jindřich Chorvinský společně se svým bratrem Ignácem v blízkosti zábřežského nádraží v místě zvaném „Hliník“ parní cihelnu a palírnu vápna. Hlína pro výrobu cihel byla těžena v její blízkosti. Koncem století však začal docházet materiál,¹³⁷ a proto byla výroba omezována, až roku 1917 úplně zanikla. V roce 1923 byla zbourána pec na pálení cihel a následně byl pozemek bývalé cihelny rozprodán na stavební parcely.¹³⁸

---

¹³¹ Ovocná zahrada je zachycena na vedutě statku Skalička z roku 1789. Viz Moravská zemská knihovna v Brně, veduta Františka Horkého v Mollově sbírce starých map, sign. STMpa-1208.967. In: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/064/813/2610350476> [cit. 22. 2. 2013]

¹³² SOkA, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1.

¹³³ *Výstava ovoce ze sev. Moravy v Zábřehu*. Moravský Sever, č. 23, 24. října 1902, nestránkováno; *Z výstavy ovocnické v Zábřehu*. Moravský Sever, č. 26, 5. prosince 1902, nestránkováno.

¹³⁴ SCHWUB, Karel: *Skaličský pan komisař, Jan Pěnička, č. 4, lidumil, vlastenec, osvětář...* Severní Morava, sv. 68, Šumperk 1994, s. 64-65.

¹³⁵ ZA Opava, Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8426, sign. Zá IX 2, matrika narození (1707-1783); Tamtéž, inv. č. 8436, sign. Zá IX 12, matrika úmrtí (1707-1783).

¹³⁶ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 185.

¹³⁷ V roce 1898 upozornil tehdejší správce školy Josef Klimeš na vhodnou hlínu pro výrobu cihel v místě zvaném Čertův důl, kde poté krátce byly cihly skutečně vyráběny.

¹³⁸ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1; ZA Opava, fond Krajský soud Olomouc I, karton 53, inv. č. 964, sign. SpII50, firemní spisy cihelny a palírny vápna Jindřicha a Ignáce hrabat Chorvinských.

Na přelomu 19. a 20. století se obyvatelé Skaličky zaměřovali spíše na práci v okolních továrnách. K jejich zaměstnavatelům patřila ponejvíce firma Brass a synové (přádelna bavlny a barvírna příze), dále pak firma Schäfter (tkalcovna hedvábí), sladovna firmy Klatscher či továrna odstředivek Alfa Separator. Pracovní uplatnění jim nabízely také strojírny, zámečnické dílny, pily, stavitelské podniky nebo blízké železniční nádraží. Přesto někteří lidé museli za práci dojíždět do Šumperka, Mohelnice či Olomouce.

Počátkem 20. století byl v blízkosti řeky Sázavy na katastru Skaličky otevřen kamenolom, který také dával obživu skaličským dělníkům. Těžba kamene v těchto místech však probíhala již dříve, neboť v 18. století poskytl tehdejší majitel panství Josef von Marderfeld několik kamenů na stavbu kostela v Zábřehu.¹³⁹

V roce 1924 se zemědělskou prací v obci živila pouze čtvrtina obyvatel. Někteří lidé provozovali řemeslo, a sice Jan Hubáček jako obuvník, Hynek Kolář jako stolář a Filoména Poláchová jako švadlena. Dále se ve Skaličce nacházelo několik obchodů. Antonín Vojtíšek měl obchod s bavlněným a vlněným zbožím, Jan Vetter zase s kuchyňským nádobím. František Neumann vlastnil obchod se smíšeným zbožím a Isidor Polách obchod s ovocem. Zahradníkem je uváděn Antonín Voráč z domu č. 11.¹⁴⁰ Pekařství provozoval v obci Adolf Krmela v domě č. 61 a od roku 1929 ještě Jan Bezděk v domě č. 85.¹⁴¹ Ve druhé polovině dvacátých let si otevřel Adolf Axman v domě č. 34 holičství a Jan Jílek v domě č. 31 strojní stolářství, které provozoval do roku 1936. Další obchod se smíšeným zbožím si roku 1930 zařídil Emerich Majstršín a v roce 1936 také Josef Suchomel v domě č. 66.¹⁴²

V době první republiky byla v obci zřízena také výroba kostěných knoflíků a galanterního zboží. Dílna byla umístěna v domě č. 82, přičemž majiteli byli bratři Jaroslav a Richard Krňávkové. Výroba zanikla počátkem padesátých let 20. století.¹⁴³

5. Náboženské poměry

Celá oblast Zábřežska spadala ve 12. a 13. století pod olomoucké biskupství, přičemž náležela k mohelnické farnosti. Od ní se začaly postupně oddělovat nově vzniklé

¹³⁹ FALZ, Leopold: *Dějiny města Zábřeha*. Praha 2003, s. 168.

¹⁴⁰ CHYTIL, Alois: *Chytílův úplný adresář Československé republiky*. Sv. 1., Morava a Slezsko. Část I., Morava. Praha 1924, s. 1807-1808.

¹⁴¹ SOkA Šumperk, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 168, inv. č. 900, provozovny a živnosti ve Skaličce – pekařství Jana Bezděka.

¹⁴² Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

¹⁴³ ZA Opava, fond Krajský soud Olomouc I, karton 202, inv. č. 3900, sign. AX185, firemní spisy firmy Bratři Krňávkové, průmysl knoflíkářský a výroba galanterního zboží ve Skaličce.

fary (Dubicko, Rohle, Lesnice, Zábřeh aj.), které se územně kryly s příslušným panstvím. Počátkem 14. století však došlo k vytvoření tří děkanátů, do jejichž působnosti spadaly jednotlivé farnosti. Zatímco mohelnický děkanát zůstal součástí olomouckého biskupství a měl na starost fary v Mohelnici, v Moravičanech, v Lošticích, v Polici, v Rohli, ve Studené Loučce, ve Vyšehoří u Mohelnice a ve Zvoli, tak šumperský a hůzovský děkanát byl v polovině 14. století přičleněn k nově vzniklému litomyšlskému biskupství.¹⁴⁴

Počátky husitského reformačního hnutí se na Zábřežsku objevili již v roce 1415. Tehdy přivěsil pán na Hoštejně Hyncík z Frývaldu a biskupský man Jan ze Zvole vlastníci Skaličku¹⁴⁵ svou pečeť na stížný list kostnickému koncilu proti upálení Mistra Jana Husa. Myšlenky hnutí byly v této oblasti rozvíjeny i v následujících letech, kdy je za své přijali někteří feudálové. Avšak i ti často přecházeli od husitů ke katolíkům a naopak, takže důležitou roli v husitském hnutí na Moravě zastávaly především široké lidové masy. V roce 1434 se podrobila husitská šlechta na zemském sněmu vévodovi Albrechtovi, přesto se lze na Zábřežsku i v následujících letech setkat s přívrženci husitství.

V polovině 16. století se začínají na severu Moravy pozvolna objevovat nové myšlenky protestantských hnutí, které sebou přinášeli kolonisté ze sousedních německých zemí. Kromě nadále působících utrakvistů se zde setkáme s příznivci luteránství a kalvínství a také s Českými bratry.¹⁴⁶ K Lutherovu učení se hlásil také majitel statku Skalička Petr ze Žerotína.¹⁴⁷ V oblasti Zábřežska byla hojně uplatňována zásada „*či panství, tobo náboženství*“, což v důsledku zapříčinilo vznik mnohých sporů mezi vrchností a poddanými.

Počátkem 17. století zahájil zejména olomoucký biskup František z Ditrichštejna snahy o potlačení reformačního hnutí, které ale nepřinesly žádaný výsledek, neboť během stavovského povstání se k protestantismu hrdě hlásilo mnoho stoupenců žijících na biskupských panstvích.¹⁴⁸ Po porážce stavů na Bílé Hoře však nově jmenovaný gubernátor Moravy František z Ditrichštejna v protireformaci pokračoval a ve výsledku byla rekatolizována takřka celá Morava.

S potlačením reformačního hnutí biskupovi pomáhali jemu oddaní úředníci. Na mírovském panství jím byl hejtman Martin Půhončí z Předmostí, který za své služby obdržel od biskupa Ditrichštejna darem lenní statek Skaličku. V červenci 1628 byl Martin

---

¹⁴⁴ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 68-69.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 56. Na stížném listu je přivěšena pečeť Jana ze Zvole vlastníciho Skaličku, ale nelze jednoznačně potvrdit, zda vlastnil Skaličku u Zábřeha, anebo byl držitelem vsi stejného jména, ale ležící v jiné oblasti.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 69.

¹⁴⁷ JANETSCHEK, Klemens d'Elpidio: *Geschichtliche Nachrichten über Frankstadt und das Gut Jobrnsdorf*. Brünn 1884, s. 10.

¹⁴⁸ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 71.

Půhončí pověřen péčí o Mikuláše kapucína, bratra olomouckého biskupa, jenž byl pozván na hrad Mírov, aby v mírovské provincii „lid sprostěj a v věcech ke spasení potřebných ještě neumělý cestám božím vyučoval a jim jak slovem, tak i svátostmi církevními posluhoval.“¹⁴⁹

Ves Skalička byla až do roku 1901 přiřazena do Zvole, kde se fara připomíná již kolem roku 1400. Tehdy pod zvolskou farnost spadaly vedle Skaličky i vesnice Zvole, Rájec, Ráječek, Pobučí, Jestřebí, Jestřebíčko, Lupěné a Božeňov. V 18. století k nim přibýly ještě Vlachov a Lukavice původně náležející k faře v Mohelnici, ale již roku 1852 bylo ze Zvole vyfařeno Pobučí a Lupěné.

Ve Zvoli se nacházel farní kostel sv. Jiljí, jenž stál na místě dnešní školy. Během husitských válek byl zničen, v polovině 15. století opět obnoven a v následujících desetiletích přestavován. V září roku 1854 úplně vyhořel. Nová budova kostela však byla postavena na protějším farním pozemku teprve roku 1876 a zasvěcena byla Neposkvrněnému početí Panny Marie.¹⁵⁰ V blízkosti kostela se rozprostíral hřbitov, na kterém byli pohřbíváni zvolští faráři. Do roku 1848 působil ve Zvoli 42 farářů. V 16. století jím byl Martin Smutný a Matěj Albín, kteří byli nakonec pro své bludařské učení vězněni na Mírově, a během třicetileté války zastával tento úřad Urban Chulavinus, který byl na faře přepaden císařským vojskem a na útěku zemřel.

Při faře ve Zvoli byla již před třicetiletou válkou zřízena také škola, která byla obnovena roku 1665 farářem Ondřejem Dolnínem. Je pravděpodobné, že výuky čtení a psaní se v ní účastnily i některé děti z přiřazených vesnic. Učiteli byli v druhé polovině 17. století Johannes Bohemus, Mikuláš František Roemen, Václav Koerner, Václav Strychtýř, Baltazar Knapp či František Hladil. V 18. století jsou známi Pavel Ondráček, Tomáš Viktorin, Jan Viktorin, Jiří Merkl, Josef Merkl a Jan Vepřek.¹⁵¹

Povinností poddaných z přiřazených obcí bylo odvádět zvolskému faráři desátek. V roce 1775 museli skaličtí obyvatelé zaplatit celkem asi 5 zl., kromě peněz odevzdali také 56 kusů vajec a 14 vánoček.¹⁵² Těto povinnosti byli zbaveni teprve v roce 1848, kdy byl dne 7. září vydán *Zákon o zrušení poddanských a feudálních povinností*.

V roce 1901 došlo k přefaření obce Skalička ze Zvole do Zábřeha, přičemž za vyfaření musela zvolská farnost obec zaplatit 100 zl. jako náhradu. Důvodem byla zejména velká vzdálenost kostela ve Zvoli od Skaličky a také problémy se včasným zaopatřováním

---

¹⁴⁹ HRUBÝ, František: *Moravské korespondence a akta z let 1620-1636: listy Karla st. z Žerotína 1625-1636*. Brno 1937, s. 131.

¹⁵⁰ BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko*, s. 425.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² ZAPLETAL, Miroslav: *Kterak skaličtí poddaní platili farský desátek*. Severní Morava, sv. 11, Šumperk 1965, s. 34-35.

umírajících zvoleským farářem.¹⁵³ Další podmínkou bylo i zřízení hřbitova v obci, k čemuž došlo teprve roku 1906. V roce 1930 žilo ve Skaličce 408 katolíků, 104 obyvatel hlásících se k československé církvi, 4 vyznávající jiné náboženství, 2 evangelíci a 28 lidí bylo bez vyznání.¹⁵⁴

6. Škola, spolková, kulturní a osvětová činnost

Obecná škola ve Skaličce byla zřízena teprve roku 1897. Lze předpokládat, že dříve mohly některé děti navštěvovat farní školu ve Zvoli. Na to poukazuje děkanská matrika Mohelnice, ve které je Skalička uvedena ve výčtu vesnic náležejících ke zvoleské farní škole.¹⁵⁵ Od počátku 19. století docházely děti skaličských obyvatel do školy v sousední obci Ráječek.¹⁵⁶ Zprvu měly dle školní kroniky chodit do výměnkářského domku č. 3, po roce 1820 do tzv. staré školy č. 27, která stála v hořejším konci obce.¹⁵⁷ Přesto už v polovině 19. století vzrostla potřeba postavit v Ráječku novou školní budovu.

K samotné výstavbě došlo roku 1853, přičemž obec Skalička zaplatila 1/3 celkových nákladů, a to 458 zl.¹⁵⁸ Nová jednopatrová budova č. 41 se nacházela v dolní části obce Ráječek a bylo v ní několik místností: učebna, malá světnice pro učitele, dvě světnice, kuchyň, komora, sklep a chlév. Na dvoře u školy potom byla umístěna šupně na dřevo a chlív pro černý dobytek.¹⁵⁹

V jednotřídní škole působili dva učitelé, a to jeden duchovní a druhý světský. Přesto bylo vyučování nevyhovující a nedostačující. Příčiny je nutné hledat ve velkém množství dětí, které školu v Ráječku navštěvovalo. Každý školní rok bylo ve škole vyučováno průměrně 100 dětí, z toho větší část docházela právě ze Skaličky.¹⁶⁰ Dalším problémem, který poukazuje na neuspokojivé vzdělání skaličských dětí, je vzdálenost školní budovy, která činí téměř dva kilometry. To způsobovalo zejména v zimních měsících dětem nemalé problémy s pravidelnou docházkou do výuky. Ale ani v létě nepřicházely děti do školy pravidelně, důvodem byla často práce na polích nebo péče o mladší sourozence.¹⁶¹

¹⁵³ SOkA Šumperk, fond Farní úřad Zvole, karton 1, vyfaření Skaličky.

¹⁵⁴ BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Zábřeh, Šumperk, Rýmařov)*, IV. svazek. Ostrava 1974, s. 179.

¹⁵⁵ ZA Opava, fond Arcibiskupská konsistoř Olomouc, kniha 201a, děkanská matrika Mohelnice z roku 1671.

¹⁵⁶ V kronice obce Skaličky je také zmíněno, že několik dětí docházelo do školy v Jestřebí.

¹⁵⁷ SOkA Šumperk, fond Národní škola Ráječek, inv. č. 1 – školní kronika 1883-1901.

¹⁵⁸ Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 60, výkaz vydání při stavbě školy v Ráječku.

¹⁵⁹ Tamtéž, fond Národní škola Ráječek, inv. č. 1.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ Tamtéž, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1, školní kronika.

Snahy o nápravu započaly roku 1894. Tehdy se začalo uvažovat o rozšíření jednotřídní školy v Ráječku na školu dvojtřídní. Nastalé situace obratem využilo zastupitelstvo obce Skaličky a požádalo o vyškolení z Ráječka a taktéž o povolení k výstavbě vlastní české školy.¹⁶² Počátkem roku 1896 bylo vybráno místo k výstavbě školní budovy, a to v dolní části obce stranou tehdejší zástavby. Vhodný pozemek pro stavbu patřil sice obci, ale přesto bylo nutné ještě dokoupit část zahrady od domu č. 13.¹⁶³

Se samotnou výstavbou se začalo v srpnu téhož roku, koncem října byla dokončena hrubá stavba. V dalším roce pak pokračovali v práci řemeslníci. Dne 11. července byla nová školní budova vysvěcena důstojným pánem Františkem Špačkem za pomoci děkana Vincence Tesaře a důstojného pána Antonína Řezníčka ze Zábřeha.¹⁶⁴ Celkové vydání za stavbu školní budovy byly vyčísleny na 4391 zl. 25 kr.¹⁶⁵ Uhrazeny byly jednak půjčkou ve výši 3000 zl. u Moravské zemské hypoteční banky v Brně, jednak vypůjčením 300 zl. u záložny v Zábřehu. Zbytek výdajů byl hrazen z nejrůznějších sbírek. Ústřední matice školská v Praze přispěla ve výši 1000 zl., obec Ráječek 600 zl. a místní rodák Jan Pěnička c. k. respicient finanční stráže věnoval 200 zl.¹⁶⁶

V době, než byla škola postavena, se místní mladší děti účastnily výuky v domě č. 21 v horní části obce. Ten se stal přechodně pobočkou školy v Ráječku. Prvním učitelem byl jmenován pan podučitel Antonín Březina. Přesto starší děti musely ještě po celý školní rok 1896/1897 docházet do národní školy v Ráječku.¹⁶⁷ S pravidelným vyučováním v nové budově bylo započato v dalším školním roce. Do konce 1. pololetí byl správcem školy a zároveň učitelem Antonín Březina, poté ho v jeho funkci vystřídal Josef Klimeš, učitel v Dubicku. O výuku náboženství se staral důstojný pán František Špaček ze Zvole.¹⁶⁸

Ke konci 19. století se lze na Zábřežsku setkat se snahami továrníka Hermanna Brasse o poněmčení celé oblasti prostřednictvím zřizování německých škol v ryze českých obcích. V tomto úsilí mu pomáhal spolek Schulverein¹⁶⁹ a dále obdobný spolek Bund der deutschen Nordmährens, který továrník sám založil roku 1886. Cílem těchto spolků bylo

---

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

¹⁶⁴ SCHWUB, Karel: *100 let národní, obecné, základní devítileté, 1. – 5. roč., základní školy ve Skaličce* (dále jen *100 let národní školy*). Zábřeh 1996, s. 3.

¹⁶⁵ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 62, výkaz vydání při stavbě školní budovy. Dle obecní kroniky a protokolu zasedání obecního výboru z roku 1899 činily náklady na stavbu školy již 5955 zl.

¹⁶⁶ Tamtéž, inv. č. 1.

¹⁶⁷ Tamtéž, fond Národní škola Ráječek, inv. č. 1.

¹⁶⁸ Tamtéž, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1.

¹⁶⁹ Založen byl roku 1880 ve Vídni, jeho cílem byla germanizace uskutečněná prostřednictvím německé školy.

šíření německého vědomí, podporování německého školství a celkové posilování Němců.¹⁷⁰

Stejným způsobem došlo i k pokusu zřídit německou školu ve Skaličce. Snahy neustaly ani po zřízení školy české, i nadále byly prosazovány plány na zřízení skaličské schulvereinky.¹⁷¹ Následně byl vyvíjen nátlak na dělníky ze Skaličky pracující v továrně Hermanna Brasse v Zábřeze, aby jejich děti navštěvovaly německou školu v blízkém Rudolfově.¹⁷²

V dubnu 1903 se v obci konala členská schůze Svazu Němců severní Moravy¹⁷³ (*Bund der deutschen Nordmährens*), na které bylo projednáno zřízení německé obecné školy v obci.¹⁷⁴ Následně koncem téhož měsíce obcházeli 2 místní občané, a to pan Krusch a pan Majstršín, domy ve Skaličce a přesvědčovali zdejší obyvatele, aby zapsali své děti do německé školy, která měla být již brzy pomocí spolku Schulverein založena. Zapsáno bylo tehdy víc jak 20 dětí.¹⁷⁵

V dalších letech se objevila snaha stavitele Ilgnera a zábřežského tesařského mistra Schöna zakoupit dům č. 66 ve Skaličce a vytvořit z něj vhodnou budovu pro budoucí německou školu, předběžně se také domlouvali s katechetou Janem Churým na vyučování náboženství.¹⁷⁶ V listopadu 1906 zase požádal tovární dělník František Baldermann¹⁷⁷ skaličského starostu Jana Hýbla o povolení k výstavbě domu. Žádosti nakonec nebylo vyhověno, neboť starosta brzy rozpoznal, že by z nového domu mohla být obratem vytvořena právě schulvereinka. Přesto i v dalších měsících nadále pokračovaly pokusy zřídit v obci školu německou, které byly doprovázeny podáváním rozličných stížností k zemskému výboru.¹⁷⁸

Představenstvo obce na vzniklou situaci bylo nuceno zareagovat. Zažádalo o zřízení pobočky místní školy, což c. k. okresní rada v Zábřeze povolila. Ve školním roce 1907/1908 bylo ve skaličské škole vyučováno dle osnov dvojtřídní školy.¹⁷⁹ Děti patřící do první třídy byly vzdělávány ve školní budově, přičemž jejich učitelem byl správce školy

---

¹⁷⁰ HUBÁLEK, Josef: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti. Vlastivědný sborník*. Díl 1. Zábřeh 1959, s. 128.

¹⁷¹ Označení německé školy založené pomocí spolku Schulverein.

¹⁷² SOKA Šumperk, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1.

¹⁷³ Dne 24. srpna 1902 byl ve Skaličce založen místní odbor svazu Němců severomoravských. Předsedou byl zvolen Jan Voráč, zvaný kofrón, a pokladníkem Karel Forche. Podrobněji *Gründungsfeier der Bundesgruppe Skalitz des Bundes der Deutschen Nordmährens*. Moravský Sever, č. 20, 12. září 1902, nestránkováno.

¹⁷⁴ SCHWUB, Karel: *100 let národní školy*, s. 7.

¹⁷⁵ „*Ryze německý spolek na Skaličce*“. Moravský Sever, č. 18, 24. dubna 1903, nestránkováno.

¹⁷⁶ SOKA Šumperk, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1.

¹⁷⁷ Bydlel v domě č. 49 ve Skaličce. V roce 1907 urazil na cti správce školy Františka Mertu, za což musel zaplatit pokutu 20 K.

¹⁷⁸ SCHWUB, Karel: *100 let národní školy*, s. 3.

¹⁷⁹ SOKA Šumperk, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1.

František Merta.¹⁸⁰ Druhá třída byla zřízena opět v domě č. 21,¹⁸¹ zde vyučoval do května 1908 František Ston, následně učitel František Hlupý.

V červnu 1908 se sešla školní rada, na které bylo dojednáno zažádat opětovně o zřízení paralelky.¹⁸² Taktéž bylo požádáno o rozšíření školní budovy z jednotřídní na školu dvoutřídní. Návrh byl schválen obecním výborem a k 10. srpnu přišlo povolení místní školu rozšířit také od c. k. zemské školní rady.¹⁸³

Na zasedání obecního výboru 15. května bylo vypsáno ofertní řízení, jehož prostřednictvím měl být vybrán vhodný stavitel české národnosti a s nejnižší ofertou. Nadstavba budovy byla následně svěřena staviteli Luboru Lolkovi ze Zábřeha. S pracemi bylo započato v červenci téhož roku. I když průběh prací velmi ovlivňovalo počasí, byla budova v polovině října zkolaudována a pravidelné vyučování začalo již 18. října.¹⁸⁴ Celkové náklady přístavby byly stanoveny na 10 000 K, proto byla školní rada nucena uspořádat dobrovolnou sbírku, při které bylo v krátké době vybráno přes 2 000 K. Zbývající část nákladů pak byla uhrazena půjčkou ve výši 8 000 K od Občanské záložny v Zábřehu.¹⁸⁵ Po tomto činu snahy o zřízení německé obecné školy v obci definitivně ustaly.

V listopadu roku 1909 byla ve Skaličce otevřena také mateřská škola. Umístěna byla v dolní místnosti školní budovy. Učitelkou byla ustanovena Růžena Doleželová, v následujících letech potom Ida Šubrtová či Klementina Sedláčková.¹⁸⁶

Během první světové války byla školní budova často využívána jako ubytovna pro vojsko, proto probíhalo vyučování jen polodenně, jedna třída byla vyučována dopoledne a druhá odpoledne. Žáci se také účastnili různých sbírek pro armádu a červený kříž, vypomáhali sběrem barevných kovů, vlněných a bavlněných látek či jahodového nebo ostružinového listí.¹⁸⁷ Po skončení války byl vybrán za správce školy Ladislav Rumler z Janoušova, kterého v roce 1933 ve funkci vystřídal Josef Kolář.¹⁸⁸

---

¹⁸⁰ Ve škole ve Skaličce působil od roku 1903. Byl učitelem, básníkem, překladatelem a redaktorem. Stal se členem místního učitelského spolku, Ústředního učitelského spolku a vedoucím pedagogického odboru. Po roce 1918 byl jmenován okresním školním inspektorem v Zábřehu. Koncem dvacátých let 20. století byl zvolen senátorem Národního shromáždění ČSR.

¹⁸¹ V domě č. 21 byla pronajata světnice od majitele Adolfa Kubíčka za 100 K ročně, přičemž polovina byla zaplacená po Novém roce a zbytek na konci školních prázdnin. Potřebné opravy ve světnici musela uhradit obec Skalička.

¹⁸² Jiné označení pobočky místní školy. Pobočka byla opět v domě č. 21, tentokrát se v něm výuky účastnily děti 1. třídy.

¹⁸³ SOkA Šumperk, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

¹⁸⁶ Tamtéž, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 2, kniha vlastivědných záznamů.

¹⁸⁷ SCHWUB, Karel: *100 let národní školy*, s. 11.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 15.

Na počátku roku 1939 došlo k rozdělení původně české školy na českou a německou třídu. Správcem školy a učitelem v německé třídě byl jmenován Jiří Dyszkant. V červnu téhož roku byla otevřena také německá mateřská škola. Následně se německá třída osamostatnila a byla z ní vytvořena jednotřídní německá škola. Z důvodu malého počtu žáků nakonec splynula opět se školou českou, přičemž v 1. třídě se rozlišovalo jen české a německé oddělení. Tento stav zůstal až do konce války.¹⁸⁹

Někteří žáci po absolvování obecné školy ve Skaličce pokračovali ve vzdělávání na občanských školách či státním reálném gymnáziu v Zábřehu.¹⁹⁰

O kulturní a osvětovou činnost se v obci Skaličce staraly povětšinou spolky. Nejdříve byl založen Místní Odbor Národní Jednoty, a to roku 1900.¹⁹¹ Jeho náplní bylo povznést národní vědomí prostřednictvím pořádání nejrůznějších přednášek, besed, ochotnických divadel, tanečních zábav či výletů. Zaměřoval se také na podporu hospodářství, školství a zřízení knihovny. Předsedou místního odboru byl statkář Rudolf Smékal,¹⁹² v roce 1909 správce školy František Merta, poté statkář František Hrubý, od roku 1911 opět František Merta. V průběhu první světové války Místní Odbor Národní Jednoty ve Skaličce zanikl, obnoven byl v roce 1919 za předsednictví Emanuela Banka. Mezi lety 1927 až 1934 opět nevyvíjel žádnou činnost. Poté byl znovu zřízen, neboť byla potřeba podporovat národní vědomí v české obci s německou menšinou.¹⁹³

Obdobou Národní Jednoty ve Skaličce se stal v srpnu 1902 založený Místní Odbor Svazu Němců severní Moravy.¹⁹⁴ Posláním tohoto spolku bylo poněmčít tuto obec. Za hlavní úkol bylo považováno otevření německé školy.

K velmi potřebným spolkům v obci patřil Sbor dobrovolných hasičů, který byl ustanoven v roce 1913. Na valné hromadě se do sboru zapsalo 35 členů. Předsedou byl zvolen František Merta, náčelníkem Emanuel Bank a jednatelem Quido Hejtmánek. V roce 1914 si dobrovolní hasiči zbudovali v obci zbrojnici.¹⁹⁵ Po vypuknutí první světové války muselo 19 členů sboru narukovat. Činnost spolku byla obnovena v lednu 1919. O 16 let později měl sbor již 65 členů, přičemž předsedou byl Adolf Krmela, náčelníkem Josef Berka a jednatelem Emanuel Bank. Primární funkcí sboru byla likvidace požárů. Kromě

---

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 17.

¹⁹⁰ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

¹⁹¹ BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Zábřeh, Šumperk, Rýmařov)*, IV. svazek. Ostrava 1974, s. 179.

¹⁹² *Schůze místního odboru Národní Jednoty ve Skaličce*. Moravský Sever, č. 7, 14. března 1902, nestránkováno.

¹⁹³ Podrobněji SOkA Šumperk, fond Národní jednota – místní odbor Skalička, jednací kniha Místního Odboru Národní Jednoty ve Skaličce.

¹⁹⁴ *Gründungsfeier der Bundesgruppe Skalitz des Bundes der Deutschen Nordmährens*. Moravský Sever, č. 20, 12. září 1902, nestránkováno.

¹⁹⁵ SOBEK, Josef: *Hasiči na Skaličce začali hasit těsně před I. světovou válkou*. Moravský Sever, č. 51-52, 17. prosince 2001, s. 27.

toho se však spolek podílel také na kulturní a vzdělávací činnosti v obci. Ta spočívala v hraní divadelních představení, pořádání zahradních slavností, kácení máje, tanečních zábav a plesů.¹⁹⁶ Po připojení obce k sudetské župě v říjnu 1938 byl celý sbor přetvořen podle německého vzoru, což se projevilo nejen ve změně uniforem, ale také v rozdělení členů do jednotlivých hodností. Z těchto důvodů opustilo spolek větší množství jeho příslušníků. Noví členové byli do sboru určováni, čímž pozbyl spolek svoji dobrovolnost. Velitelem se stal Josef Suchomel.¹⁹⁷ Po skončení války navázal sbor hasičů na činnost, kterou vyvíjel v předválečné době.

V období první republiky působily ve Skaličce ještě další spolky. V roce 1920 byla založena tělovýchovná jednota Sokol, roku 1924 katolická Omladina,¹⁹⁸ dále potom osvětový a vzdělávací spolek Havlíček a Místní osvětová komise.¹⁹⁹ I jejich činnost byla zaměřena na konání ochotnických divadelních představení, přednášek a plesů.

7. Památky

Na území původně samostatné obce Skalička se lze setkat s několika pamětihodnostmi. K menším památkovým objektům patří troje boží muka. Nejstarší z nich nechal postavit v roce 1627 tehdejší držitel statku Martin Půhončí z Předmostí. Nachází se na hranici katastru Skaličky a Ráječka v blízkosti silnice. Původně stála o několik desítek metrů dále ještě jedna patrně podobná boží muka pocházející ze stejného období, ta ale byla v roce 1911 zničena zásahem blesku. Podle pověsti byli v blízkosti obou kapliček pohřbeni vojáci, kteří zahynuli během třicetileté války.²⁰⁰

Zbylá dvoje boží muka se nachází nedaleko hřbitova ve Skaličce. První z nich se nazývají „u Trojice“ a byla vystavěna roku 1854 výměnkářem panem Badalem z domu č. 22.²⁰¹ Druhá boží muka jsou zasvěcena svatému Prokopovi a byla zhotovena v roce 1884

---

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ *Představujeme dobrovolné hasiče Šumperska: SDH Skalička*. Týden na severu Šumperk, č. 3, 17. ledna 2006, s. 14.

¹⁹⁸ BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Zábřeh, Šumperk, Rýmařov)*, IV. svazek. Ostrava 1974, s. 179.

¹⁹⁹ SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ JOHN, František – PÁTEK, Aleš: *Drobné sakrální památky Zábřežska* (dále jen *Sakrální památky*). Zábřeh 2005, s. 33.

obcí Skalička. Před tímto rokem stál na tom místě pouze dřevěný sloup s obrázkem.²⁰² Traduje se, že byla postavena na památku krupobití.²⁰³

V horní části obce stojí kaple sv. Prokopa. Dříve se na témže místě nacházela pouze dřevěná kaplička, která byla roku 1839 přestavěna do nynější podoby. Vysvěcena byla až koncem 19. století na žádost paní Najmanové, aby v ní mohly být slouženy mše. Ty se zde odbývaly dvakrát ročně. První byla sloužena v den svatého Prokopa na takzvané malé hody, druhá se uskutečnila vždy v hodové pondělí po svátku svatého Václava. Tomuto světci byla tato kaple původně zasvěcena.²⁰⁴

Do poloviny 19. století se nacházela u cesty do Zábřeha na kopci Humenec ještě jedna kaplička. Její existenci nám potvrzuje veduta lenního statku Skalička²⁰⁵ z 18. století, kde je zaznačena. Zanikla kolem roku 1850.²⁰⁶

Z drobných sakrálních památek se ve Skaličce dochovaly tři kříže. Kamenný kříž stojící naproti kapli sv. Prokopa byl vytvořen v roce 1913 na místě původního dřevěného kříže.²⁰⁷ Další kamenný kříž je umístěn na hřbitově. Pochází z roku 1906, kdy byl obecní hřbitov založen. Zhotovil ho kamenický mistr v Zábřehu Josef Šauer.²⁰⁸ Poslední kříž je dřevěný a nachází se v blízkosti zámku u hlavní silnice. Postaven byl roku 1891 obcí Skaličkou a na jeho následnou údržbu odkázal Josef Najman z domu č. 3 celkem 20 zlatých.²⁰⁹

Za nejvýznamnější pamětihodnost a dominantu Skaličky lze považovat zámek, který byl vystavěn v klasicistním stylu na počátku 19. století tehdejším držitelem panství Michalem hrabětem Chorynským.²¹⁰ Původně však vlastníci statku Skalička obývali tvrz, která se nacházela v blízkosti hospodářského dvora a pivovaru. První zmínka o ní se objevuje k roku 1639,²¹¹ lze ovšem předpokládat, že tvrz sloužila jako obydlí již dřívějším majitelům. Za držení panství rodem Hnátků z Wegenfurthu byla tvrz přestavěna v zámek.

---

²⁰² SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

²⁰³ Tamtéž. Dle kroniky školy v Ráječku však krupobití zasáhlo okres Zábřeh dne 2. července 1886, to znamená, že nemohla být boží muka sv. Prokopa postavena jako památka krupobití, neboť již dva roky stála. Viz SOKA Šumperk, fond Národní škola Ráječek, inv. č. 1.

²⁰⁴ Tamtéž, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

²⁰⁵ Moravská zemská knihovna v Brně, veduta Františka Horkého v Mollově sbírce starých map, sign. STMPa-1208.967. In: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/064/813/2610350476> [cit. 22. 2. 2013]

²⁰⁶ SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 1.

²⁰⁷ Původně stál na stejném místě dřevěný kříž, který nechala zhotovit obec Skalička roku 1876. JOHN, František – PÁTEK, Aleš: *Sakrální památky*, s. 41-42.

²⁰⁸ SOKA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 62, stvrzenka potvrzující zaplacení za hlavní kříž.

²⁰⁹ JOHN, František – PÁTEK, Aleš: *Sakrální památky*, s. 36.

²¹⁰ PETRÍK, Patrik – PILKA, Kamil: *Zámek Skalička – stručné dějiny objektu* (dále jen *Zámek Skalička*). Zpravodaj STOP: časopis Společnosti pro technologie ochrany památek, svazek 14, č. 4 (2012), s. 7-8.

²¹¹ Tamtéž, s. 6.

Po požáru roku 1772 z něj zbylo jen několik zdí.²¹² Následně byl zámek obnoven v pozdně barokním slohu. Jeho ideální podobu zachycuje veduta statku Skalička z roku 1789.²¹³

Přesto si nechal hrabě Chorynský v roce 1828 postavit nový zámek stranou tehdejší zástavby, na místě s krásným výhledem na podhůří Jeseníků. V následujících desetiletích prodělala samotná stavba úpravy v neobarokním slohu. V devadesátých letech 19. století nechal velkostatkář Karel Rösy v bezprostřední blízkosti zámku postavit hospodářské budovy.²¹⁴ Další rozsáhlejší přestavbu plánoval uskutečnit v první polovině 20. století majitel statku inženýr Cyril Knob. Ta se však již neuskutečnila, neboť po roce 1948 byl jeho majetek, a tedy i zámek Skalička, zestátněn.²¹⁵

---

²¹² Zemský archiv v Opavě, fond Lenní dvůr Kroměříž, kart. 594, sign. 3/I-p.

²¹³ Moravská zemská knihovna v Brně, veduta Františka Horkého v Mollově sbírce starých map, sign. STMpa-1208.967. In: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/064/813/2610350476> [cit. 22. 2. 2013]

²¹⁴ PETRÍK, Patrik – PILKA, Kamil: *Zámek Skalička*, s. 9.

²¹⁵ Tamtéž, s. 10.

II. VÝVOJ A DĚJINY ARCHIVNÍHO FONDU

Písemnosti vzniklé z činnosti obecního úřadu, popřípadě před rokem 1850 z působnosti rychtáře, byly až do začátku 20. století ukládány do obecní skříně, kterou si vždy počátkem funkčního období přebíral nově zvolený starosta a schraňoval ji ve svém domě. V lednu 1906 při převzetí obecního archivu představeným obce Janem Hýblem byl za přítomnosti obecního výboru sepsán inventář. Tehdy se v obecní skříně nacházelo: obecní účty za rok 1864, 1866, 1868, 1876 a z let 1898–1904, dále Komunální dlužní úpis zemědělské banky č. 4323 na 100 K, státní obligace z roku 1871 č. 60 076 a úrokový arch k této obligaci, umořovací rozvrh z moravské zemědělské banky na vypůjčený obnos 6 000 K a kvitance o zaplacení splátek mimo jedenáctou a dvanáctou, účet s panem Vojtíškem o stavbě školy, seznamy k vybírání školního platu za léta 1897–1905, zápisník společníka Občanské záložny v Zábřeze, dvojce plány a rozpočty na stavbu hřbitova a umrlčí komory, zákoníky a deník vedený od roku 1903.²¹⁶ Starší deník si dle zápisu ponechal bývalý starosta Josef Pěnička, který taktéž neodvedl zbylé účty o stavbě školy a taneční povolení.²¹⁷

Z uvedených spisů se v současné době ve fondu Archiv obce Skalička nachází pouze obecní účty z let 1866, 1868 a 1876 (inv. č. 61), potom výkaz vydání při stavbě školy (inv. č. 62) a plány a rozpočty k výstavbě hřbitova (inv. č. 37). Ostatní písemnosti se nedochovaly.

V pozdějších letech byl obecní archiv umístěn v obecní kanceláři, která se nacházela ve školní budově. V roce 1930 byla pro potřeby obecního úřadu přestavěna budova chudobince a dokonce se zamýšlelo vyčlenit archivu na úřadě zvláštní místnost.²¹⁸ Další informace o skladbě archivu obce lze získat z revizní zprávy obecního hospodaření z let 1934–1938 (inv. č. 33). Z ní je patrné, že obecním úřadem byly vedeny: hlavní účetní knihy, pokladní deník, sborník obecních nájmu, pachtovní protokoly, deník býčího fondu založený roku 1937, dražební kniha, do níž byl zaznamenáván prodej ovoce, pařezů, haluzí aj., likvidační záznam starosty sloužící pro kontrolu s pokladním deníkem, protokolní knihy o usnesení obecních sborů, podací protokol, deník chudinského fondu, obecní účty a účty chudinského a býčího fondu, stejně jako inventář za rok 1937. Dále vlastnila obec katastrální mapu.

---

²¹⁶ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 2, protokoly zasedání obecního výboru – protokol o přijetí obecního archivu z 18. ledna 1906.

²¹⁷ Na sezení obecního výboru dne 31. května 1906

²¹⁸ SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička, inv. č. 40, technický výkres.

Z výše jmenovaného se ve fondu Archiv obce Skalička dochoval pokladní deník (inv. č. 57), sborník příjmů z obecních nájmu (inv. č. 58), protokoly zasedání obecního výboru a zastupitelstva (inv. č. 2 a 3), protokoly zasedání obecní rady (inv. č. 4), podací protokol (inv. č. 14) a účetní kniha chudinského fondu obce Skaličky (inv. č. 59).

Od května 1945 převzal obecní archiv místní národní výbor. Poté, co došlo roku 1950 ke sloučení obce Skalička s městem Zábřeh, byly písemnosti obce dány do péče Archivu města Zábřeh. Tehdy bylo 5 úředních knih a 1 podací protokol opatřeno signaturami. Jedná se o knihy, do nichž se zapisovalo i po roce 1945, a sice protokoly zasedání obecního zastupitelstva (inv. č. 3, sign. B-XXI-3), protokoly zasedání obecní rady (inv. č. 4, sign. B-XXI-1), matriku rodin a osob příslušných do obce Skaličky podle popisných čísel domů (inv. č. 6, sign. B-XXI-7), matriku cizích rodin a osob usedlých v obci Skalička podle popisných čísel domů (inv. č. 7, sign. B-XXI-8), sirotčí knihu (inv. č. 12, sign. B-XXI-10) a podací protokol (inv. č. 14, sign. B-XXI-4).

Ve druhé polovině padesátých let 20. století byl Archiv města Zábřeh začleněn do zábřežského okresního archivu, ale již v roce 1960 se tento okresní archiv stal pouze pobočkou Okresního archivu v Šumperku, přičemž depozitář byl umístěn v zábřežském zámku. Dne 21. července 1980 byl fond Archiv obce Skalička vytříděn z fondu Archiv města Zábřeh pod přírůstkovým číslem 545/80. Vnitřní skartace nebyla provedena. Od konce osmdesátých let je fond trvale uložen v depozitáři Okresního archivu v Šumperku na ulici Bratří Čapků.

Během generální inventury uskutečněné dne 21. června 2001 byly z fondu přeřazeny dvě úřední knihy do fondu Archiv obce Třeština a jeden karton písemností byl nedohledán. Celkem fond obsahoval 16 úředních knih (1872-1945 (1950)), 2 podací protokoly (1914-1945 (1950)), 1 karton (1820-1938) a 1 balík (1842-1945 (1949)). Jeho rozsah činil 0,55 bm.

III. ARCHIVNÍ CHARAKTERISTIKA ARCHIVNÍHO FONDU

Archivní fond Archiv obce Skalička zahrnuje písemnosti z let 1831–1945 (1950). Původní datace fondu byla stanovena na 1820–1945 (1950). Jelikož se v něm jako nejstarší archiválie nacházela kupní smlouva z roku 1831, byla datace během pořádání následně upravena. Ve fondu se nalézají i 6 úředních knih a 1 podací protokol, do kterých prováděl zápisy od května 1945 Místní národní výbor ve Skaličce. Tyto knihy byly ve fondu nakonec ponechány, neboť většina zápisů v nich pochází z období před rokem 1945.

Fyzický stav archiválií je dobrý, pouze několik úředních knih má poškozenou vazbu a některé technické výkresy jsou potrhány. Fond je dochován mezerovitě. Určité typy agendy vykonávané obecním úřadem jsou zastoupeny v úplnosti, jiné pouze v torzu a některé úplně chybí (např. hlavní účetní knihy). Zvláště z let 1938–1945 se zachovalo jenom několik písemností. Převážná část archiválií je psána v češtině, jen nejstarší spisy, některé záležitosti týkající se udělení domovského práva a také písemnosti z období německé okupace jsou zaznamenány v němčině.

Jelikož nebylo možné rekonstruovat původní registraturu, byl fond Archiv obce Skalička uspořádán podle *Metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce*, který vydala Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj.: AS/1-284/2000. Součástí metodického návodu je studie PhDr. Zdeňka Martínka *Archiv obce*. Vzhledem k malému zastoupení písemností před rokem 1850 bylo upuštěno od vytvoření části A: Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850. Archiválie z tohoto období byly přiřazeny ke spisovému materiálu, přičemž pro snadnější orientaci a přehlednost byla část b) Spisy rozdělena do dvou oddílů, a to Písemnosti do roku 1850 a Písemnosti po roce 1850. Schéma uspořádání fondu bylo uzpůsobeno dochovanému materiálu a je následující:

A. ÚŘEDNÍ KNIHY

1. Knihy všeobecné správy obce
  - a) Pamětní knihy
  - b) Knihy zápisů ze schůzí zastupitelstva, rady a komisí
  - c) Občanské matriky, evidence příslušníků cizích obcí
2. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku
Záznamy o ohledání zemřelých, evidence čeledních a pracovních knížek
3. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

B. SPISOVÝ MATERIÁL

- a) Registraturní pomůcky

b) Spisy

Písemnosti do roku 1850

Písemnosti po roce 1850

1. Obec a její správa

Evidence občanů, domovské právo

Volební záležitosti

Všeobecná správní činnost obce

2. Správa obecního majetku

3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

Veřejné cesty a silnice

Hygienické poměry v obci

Stavební záležitosti

4. Péče o chudé, chudinské ústavy

5. Spolupůsobení ve státních záležitostech

C. ÚČETNÍ MATERIÁL

a) Účetní knihy

b) Účetní materiál aktové povahy

Do úředních knih (inv. č. 2, 3, 4, 10 a 12) byly kromě původně určené agendy vepisovány i další různorodé záznamy, proto bylo nutné je v inventárních záznamech u jednotlivých knih specifikovat. Stavební spisy domů a hospodářských budov v obci nebyly při pořádání seřazeny chronologicky. Vhodnějším řešením se ukázalo je uspořádat dle popisných čísel jednotlivých domů, čímž je možné získat ucelenější představu o stavebních úpravách a majitelích domů ve Skaličce. Technické výkresy byly ponechány jako součást spisů, přičemž byly podrobně popsány. K inventáři byl vypracován rejstřík jmenný, místní a věcný.

V průběhu pořádacích prací došlo k vyčlenění písemností vzniklých z činnosti Československé sociálně demokratické strany dělnické ve Skaličce z let 1929–1938 o rozsahu 0,01 bm. Přitom bylo nutností vytvořit nový archivní fond Československá sociálně demokratická strana dělnická Skalička (NAD 1883). Zároveň byla provedena vnitřní skartace, při které byly vyřazeny pouze původní obaly a složky, dále pak prázdné tiskopisy a formuláře. V celkovém součtu se jednalo o nepatrné množství materiálu. U fondu byly ponechány všechny písemnosti vzešlé z činnosti obecního úřadu a také ty, které mu byly zaslány jinými úřady.

Archivní fond je dělen na evidenční a inventární jednotky dle stávající legislativy a základních pravidel. Zatímco evidenční jednotka slouží pro počítání množství archiválií a ve fondu zahrnuje úřední knihu, podací protokol a karton, tak inventární jednotku tvoří buď 1 kniha, anebo nejmenší množství spisového materiálu, které z věcného hlediska spolu souvisí nebo má stejnou spisovou značku. Ke dni zpracování čítá fond Archiv obce Skalička 62 inventárních jednotek a 21 evidenčních jednotek: 17 úředních knih, 2 podací protokoly a 2 kartony. Celkový rozsah fondu z důvodu uložení spisového materiálu v nových složkách a kartonech mírně narostl a z původního 0,55 bm nyní činí 0,6 bm.

IV. STRUČNÝ ROZBOR OBSAHU ARCHIVNÍHO FONDU

Fond Archiv obce Skalička obsahuje i přes mezerovité dochování zásadní prameny k dějinám obce. Základní informace o životě ve Skaličce poskytuje kronika (inv. č. 1) z let 1925–1950, která se svými zápisy vrací až do 19. století. Kromě obecného popsání obce se věnuje taktéž problematice školství, hospodářství, kulturní činnosti a není v ní opomenuta ani doba první světové války, kdy nám předkládá jména všech mužů účastnících se bojů na frontě. Naopak období německé okupace v letech 1938–1945 bylo do kroniky dopsáno až několik let po skončení druhé světové války, proto nelze uvedené záznamy považovat za zcela věrohodné. Doplnující informace k dějinám Skaličky je možné čerpat také z protokolů zasedání obecního výboru a zastupitelstva, popřípadě obecní rady.

Z nejstarších dochovaných archiválií jsou velmi přínosné dvě svatební smlouvy (inv. č. 16 a 18), které nám umožňují nahlédnout nejen do rodinných vztahů skaličských obyvatel, ale zejména poukazují na tehdejší podobu obydlí a jeho vybavení.

Ve fondu je rovněž rozsáhle zastoupen spisový materiál týkající se stavebních záležitostí v obci od konce 19. století po rok 1938. Kromě písemností o výstavbě školní budovy, její následné nadstavby, dále pak zbudování hřbitova či okresní silnice vedoucí z Rudolfova do Jestřebíčka, je nejpočetněji dochována část zaměřující se na stavby nebo opravy soukromých rodinných domů, popřípadě k nim náležejících hospodářských budov. Vše je doplněno velkým množstvím technických výkresů.

Základní informace o jednotlivých obyvatelích v obci je možné získat z matrik (inv. č. 5–8) či knih evidence zemřelých (inv. č. 9 a 10). Posléze je vhodné nahlédnout do rozsáhlého spisového materiálu týkajícího se domovského práva, ve kterém lze sledovat taktéž migraci skaličských obyvatel do jiných obcí (velmi početně je zastoupena Vídeň). Dostatečně jsou ve fondu dochovány i záležitosti chudinství (inv. č. 2, 29, 46, 47, 59, 61).

Další zmínky o dějinách obce Skaličky je vhodné čerpat z fondu Okresní úřad Zábřeh, kde je zastoupena kupříkladu problematika obecního hospodaření, živností či elektrifikace, dále také z fondu Farní úřad Zvole, Národní škola Zábřeh-Skalička, Místní národní výbor Skalička a Okresní národní výbor Zábřeh. Všechny zmíněné fondy jsou uloženy ve Státním okresním archivu Šumperk.

Historii staršího období lze získat nahlédnutím do fondů Zemského archivu v Opavě, pobočka Olomouc, a sice do fondu Velkostatek Skalička (u Zábřeha), ve kterém se nalézají i dvě pozemkové knihy a tři knihy listin, a potom k velmi zásadním patří i fondy Arcibiskupství Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž a Arcibiskupská konsistoř Olomouc.

V. ZÁZNAM O USPOŘÁDÁNÍ ARCHIVNÍHO FONDU A SESTAVENÍ POMŮCKY

Fond uspořádala, inventář sestavila, úvodem a rejstříky opatřila Adéla Skoumalová, studentka oboru Archivnictví na Filozofické fakultě Palackého univerzity v Olomouci, ve Státním okresním archivu v Šumperku v letech 2012–2013.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny:

Moravská zemská knihovna v Brně, veduta Františka Horkého v Mollově sbírce starých map, sign. STMpa-1208.967.

In: <http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001/064/813/2610350476> [cit. 22. 2. 2013]

SOkA Šumperk, fond Archiv obce Skalička.

SOkA Šumperk, fond Československá sociálně demokratická strana dělnická Skalička.

SOkA Šumperk, fond Farní úřad Zvole, karton 1.

SOkA Šumperk, fond Národní jednota – místní odbor Skalička.

SOkA Šumperk, fond Národní škola Ráječek, inv. č. 1.

SOkA Šumperk, fond Národní škola Zábřeh – Skalička, inv. č. 1, 2.

SOkA Šumperk, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 104, inv. č. 756.

SOkA Šumperk, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 168, inv. č. 900.

SOkA Šumperk, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 242, inv. č. 1206.

SOkA Šumperk, fond Okresní úřad Zábřeh, karton 247, inv. č. 1260.

ZA Opava, fond Arcibiskupská konsistoř Olomouc, kniha 201a, děkanská matrika Mohelnice z roku 1671.

ZA Opava, fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 175, inv. č. 2656.

ZA Opava, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 6896, sign. LIc8/2.

ZA Opava, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 8434, sign. OIc9/2.

ZA Opava, fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 8606, sign. OIIIc41/2.

ZA Opava, fond Krajský soud Olomouc I, karton 53, inv. č. 964, sign. SpII50.

ZA Opava, fond Krajský soud Olomouc I, karton 202, inv. č. 3900, sign. AX185.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 252, sign. RVIa1, pergamenová listina 225.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 253, sign. RVIa3, pergamenová listina 226.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 254, sign. RVIa4, pergamenová listina 227.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 255, sign. RVIa5, pergamenová listina 228.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 256, sign. RVIa2, pergamenová listina 229.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, inv. č. 424, sign. nové číslo 33, kniha přijetí lén 1639-1697.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, kart. 594, sign. 3/I-p.

ZA Opava, fond Lenní dvůr Kroměříž, lenní statek Skalička, kniha evidence majetku (Lagerbuch), neinventarizováno.

ZA Opava, Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 7060, 8335, 8345, 8425, 8426, 8427, 8436.

ZA Opava, fond Velkostatek Skalička (u Zábřehu).

Edice pramenů:

Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. Tomus IV. Studio et opera Antonii Boczek. Olomucii 1845.

LECHNER, Karl: *Die ältesten Belehnungs- und Lebensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz*. Brünn 1902.

MATĚJJEK, František: *Lánové rejstříky Olomouckého kraje z let 1675-1678*. Olomouc 1994.

MATĚJJEK, František: *Moravské zemské desky: 1567-1642*. Praha 1953.

RADIMSKÝ, Jan – TRANTÍREK, Miroslav: *Tereziánský katastr moravský*. Praha 1962.

Literatura:

BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Zábřeh, Šumperk, Rýmařov)*, IV. svazek. Ostrava 1974.

BŘEZINA, Jan: *Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1963.

DOERR, Josef August von: *Der Adel der böhmischen Kronländer*. Prag 1900.

FALZ, Leopold: *Dějiny města Zábřeha*. Praha 2003.

Gründungsfeier der Bundesgruppe Skalitz des Bundes der Deutschen Nordmährens. Moravský Sever, č. 20, 12. září 1902, nestránkováno.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha 2007.

HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha 2004.

HOSÁK, Ladislav: *Místní jméno na Zábřežsku jako historický pramen*. Severní Morava, sv. 10, Šumperk 1964, s. 27-31.

HRUBÝ, František: *Moravské korespondence a akta z let 1620-1636: listy Karla st. z Žerotína 1625-1636*. Brno 1937.

HUBÁLEK, Josef: *Zábřeh v minulosti i přítomnosti. Vlastivědný sborník*. Díl 1. Zábřeh 1959.

- CHYTIL, Alois: *Chytilův úplný adresář Československé republiky*. Sv. 1., Morava a Slezsko. Část I., Morava. Praha 1924.
- JANETSCHKEK, Klemens d'Elpidio: *Geschichtliche Nachrichten über Frankstadt und das Gut Jobrnsdorf*. Brünn 1884.
- JOHN, František – PÁTEK, Aleš: *Drobné sakrální památky Zábřehska*. Zábřeh 2005.
- MACKOVÁ, Marie: *K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu*. Archivní časopis, 49, 1999, č. 4. s. 235-240.
- MARTÍNEK, Zdeněk: *Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu*. Příloha č. 2 k Metodickému návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce. Praha 2000.
- MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. 1. díl. Praha 2008.
- MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. 2. díl. Praha 2010.
- MELZER, Miloš – SCHULZ, Jindřich s kol.: *Vlastivěda šumperského okresu*. Šumperk 1993. *Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu*. Zvláštní příloha k Sborníku archivních prací X/1960, č. 2, s. 215-309.
- Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce*. Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj.: AS/1-284/2000.
- MÜLLER, Karel: *Erb Půbončích z Předmostí*. Sborník Státního okresního archivu Přerov, Přerov 2007, s. 35-38.
- My máme malovanou cestu – cestičku*. Moravský Sever, č. 9, 12. dubna 1901, nestránkováno.
- PETŘÍK, Patrik – PILKA, Kamil: *Zámek Skalička – stručné dějiny objektu*. Zpravodaj STOP: časopis Společnosti pro technologie ochrany památek, svazek 14, č. 4 (2012), s. 6-11.
- PILNÁČEK, Josef: *Rody starého Slezska*. Brno 2010.
- PINKAVA, Viktor: *Vlastivěda moravská. II. Místopis Moravy. Čís. 39. Litovelský okres. Olomoucký kraj*. Brno 1903.
- Představujeme dobrovolné hasiče Šumperska: SDH Skalička*. Týden na severu Šumperk, č. 3, 17. ledna 2006, s. 14.
- „Ryže německý“ spolek na Skaličce*. Moravský Sever, č. 18, 24. dubna 1903, nestránkováno.
- Schůze místního odboru Národní Jednoty ve Skaličce*. Moravský Sever, č. 7, 14. března 1902, nestránkováno.
- SCHWUB, Karel: *100 let národní, obecné, základní devítileté, 1. – 5. roč., základní školy ve Skaličce*. Zábřeh 1996.

SCHWUB, Karel: *Skaličský pan komisař, Jan Pěnička, č. 4, lidumil, vlastenec, osvěťár...* Severní Morava, sv. 68, Šumperk 1994, s. 64-65.

SOBEK, Josef: *Hasiči na Skaličce začali hasit těsně před I. světovou válkou.* Moravský Sever, č. 51-52, 17. prosince 2001, s. 27.

TUREK, Adolf: *Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy.* Opava 2004.

Výstava ovoce ze sev. Moravy v Zábřezě. Moravský Sever, č. 23, 24. října 1902, nestránkováno.

ZAPLETAL, Miroslav: *Kterak skaličtí poddaní platili farský desátek.* Severní Morava, sv. 11, Šumperk 1965, s. 34-35.

ZAPLETAL, Miroslav: *Rod Půhončích z Předmostí na severní Moravě.* Severní Morava, sv. 8, Šumperk 1962, s. 31-38.

Z výstavy ovocnické v Zábřezě. Moravský Sever, č. 26, 5. prosince 1902, nestránkováno.

Legislativa:

Prozatímní obecní zřízení publikované v příloze císařského patentu ze dne 17. března 1849, č. 170/1849 ř. z.

Instrukce č. 152/1850 ř. z.

Císařský patent č. 4/1852 ř. z.

Nářízení ministerstva vnitra č. 17/1852 ř. z.

Nářízení ministerstva vnitra č. 67/1852 ř. z.

Nová verze obecního zřízení publikována v příloze císařského patentu č. 58/1859 ř. z.

Zákon ze dne 15. března 1864, č. 4/1864 z. z. m.

Zákon ze dne 5. března 1862, č. 18/1862 ř. z. o základních pravidlech uspořádání záležitostí obecních.

Zákon ze dne 31. ledna 1919, č. 75/1919 Sb., o řádu volení v obcích.

Zákon ze dne 7. února 1919, č. 76/1919 Sb. – novela obecního zřízení.

Zákon č. 122/1933 Sb.

Zákon č. 167/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Vyhláška č. 213/2012 Sb., kterou se mění vyhláška č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění vyhlášky č. 192/2009 Sb.

A/ ÚŘEDNÍ KNIHY

1. Knihy všeobecné správy obce

a) Pamětní knihy

1   Kronika obce Skaličky   1925–1945 (1950)

b) Knihy zápisů ze schůzí zastupitelstva, rady a komisí

2   Protokoly zasedání obecního výboru a   1898–1933
zastupitelstva, mezi protokoly též vloženy
záznamy – obecní účty, chudinské účty, do
svazku obecního přijetí, do svazku obecního
přijetí jinde, seznam vydaných domovských
listů

3   B-XXI-3   Protokoly zasedání obecního zastupitelstva;   1933–1945 (1950)
v knize pokračují zápisy zasedání MNV

4   B-XXI-1   Protokoly zasedání obecní rady   1923–1945 (1946)
- z druhé strany knihy vedeny protokoly
stavební komise

c) Občanské matriky, evidence příslušníků cizích obcí

5   Matrika (seznam) rodin a osob příslušných do   /1890–1924/
obce Skaličky

6   B-XXI-7   Totéž   1925–1945 (1947)

Inv. číslo	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Karton číslo
---------------	-------	-------	------------------	-----------------

7	B-XXI-8	Matrika cizích rodin a osob usedlých v obci Skalička podle popisných čísel domů; matrika bývalých příslušníků nabyvších domovské právo jinde	1925–1945 (1946)	
8		Evidenční kniha obyvatel obce Skalička dle popisných čísel domů (Einwohner der Gemeinde Skalitz)	/1942–1945/	

2. Evidenční knihy agendy bezpečnosti a veřejného pořádku

Záznamy o ohledání zemřelých, evidence čeledních a pracovních knížek

9		Kniha evidence zemřelých (List o prohlédnutí mrtvého)	1882–1905	
10		Kniha evidence zemřelých (Popsání zemřelých) - obsahuje též seznam trestních oznámení, seznam vydaných pracovních a čeledních knížek, seznam zaslaných dopisů, seznam hlášení pobytu osob	1898–1923	

3. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

11		Evidenční seznam do obce příslušného neaktivního mužstva zeměbrany (Evidenz-verzeichnis über die Heimatszuständige nichtaktive Mannschaft der Landwehr)	1872–1934	
----	--	--	-----------	--

Inv. číslo	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Karton číslo
---------------	-------	-------	------------------	-----------------

12	B-XXI-10	Sirotčí kniha (Seznam poručníků) - obsahuje též seznam vydaných domovských listů, seznam vydaných pracovních a služebních knížek, přihlášení do nájmu, seznam běhavého dobytka, stav dobytka, paušál daně	1889–1938 (1946)	
----	----------	---	------------------	--

B/ SPISOVÝ MATERIÁL

a) Registraturní pomůcky

13		Podací protokol	1914–1917	
14	B-XXI-4	Totéž	1935–1945 (1946)	

b) Spisy

Písemnosti do roku 1850

15		Kupní smlouva na pozemek v osadě Rudolfov uzavřená mezi úřadem statku Skalička a Antonínem Brzobohatým	1831	1
16		Svatební smlouva mezi Janem Bezděkem z Rovenska č. 7 a Rosalií, dcerou Pavla Nimerichtera, ze Skaličky č. 22	1842	1
17		Pozůstalostní řízení po Anně Pitsch ze Skaličky č. 30	1844–1845	1

Inv. číslo	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Karton číslo
18		František Klein - dlužní úpis, kupní smlouvy na dům č. 38 ve Skaličce, svatební smlouva jeho dcery Anny, pozůstalostní řízení po něm	1848–1859	1
19		Platební tabulka základní daně i s proměnlivým příspěvkem veškeré daní povinné obce Skalička (Einzahlungs Tabelle über die Grundsteuer samt veränderlichen Zuschuss sämtlicher Steuer Pflichtigen der Gemeinde Skalitzka)	1846	1
Písemnosti po roce 1850				
1. Obec a její správa				
Evidence občanů, domovské právo				
20		Domovské listy - obec Skalička	1885–1938	1
21		Domovské listy přistěhovaných - Josef Balcárek z Leštiny, Jaroslav Krňávek ze Svébohova, Drahomíra Mackova z Janoušova, Vincenc Janhuba z Přerova	1900–1940	1
22		Domovské listy - žádosti o vystavení, zaslání, doplňující informace o žadatelích	1902–1935	1
23		Domovské právo - udělení domovského práva v obci i jinde, žádosti o udělení	1897–1938	1

Inv. číslo	Sign.	Obsah	Časový rozsah	Karton číslo
24		Domovské právo - zamítnutí udělení domovského práva, změna státního občanství	1903–1935	1
25		Žádost obce Skalička o přijetí Josefa Smékala, syna bývalého velkostatkáře ve Skaličce Rudolfa Smékala, do domovského svazku v Praze, evidence jeho pobytu	1929	1
26		Matriční záležitosti - výpis z matriky, změna zápisu, změna příjmení	1923–1944	1
27		Záznamy o úmrtí - prohlášení za mrtvého, ohledací list, umrlčí pas	1926–1938	1
Volební záležitosti				
28		Volební záležitosti - mj. výsledek voleb ze 4. prosince 1938 (doplňkové volby do Říšského sněmu), volební lístky - 2 ks	1935–1938	1
Všeobecná správní činnost obce				
29		Vyhlášky, nařízení, oběžník - mj. o požární bezpečnosti, přiděl brambor pro nezaměstnané, úprava chudinské léčebné péče ve veřejných nemocnicích, placení daně z masa u obecního úřadu	1927–1938	1

2. Správa obecního majetku

30		Inventář kmenového jmění a statku koncem roku 1864	1864	1
31		Souhrnný výkaz veškerého jmění obce Skalička	1884	1
32		Pronájem, prodej a parcelace obecních pozemků	1913–1928	1
33		Revizní zpráva obecního hospodaření	1934–1938	1
34		Válečné půjčky - mj. informační letáky, upisování válečných půjček, pojištění, seznam dluhopisů válečných půjček	1916–1921	1
35		Různé nabídky a žádosti - mj. ochrana aleje lip, nabídka na zakoupení požární stříkačky	1911–1939	1

3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

Veřejné cesty a silnice

36		Výstavba silnice II. třídy z Rudolfova do Jestřebíčka - mj. ohlašovací list o změnách držby a předmětů způsobených zřízením veřejných cest a toků, výkaz pozemků upotřebených na stavbu okresní silnice - součástí 2 ks technických výkresů: Situační náčrtek - obec Skalička, ohlaš. arch. čís. 9/1910, 69 x 36 cm a 28,5 x 17,5 cm, ručně, kolorované, půdorys, Zábřeh, 19. května 1911, 2 listy, zachovalé	1898–1914	1
----	--	--	-----------	---

Hygienické poměry v obci

37		<p>Obecní hřbitov - zřízení hřbitova ve Skaličce</p> <p>- mj. rozpočet na výstavbu umrlčí komory a plotu kolem hřbitova od stavitele Františka Brázdy, rozpočet výloh ke stavbě hřbitova s umrlčí komorou od stavitele Jana Kunčary, nabídky na provedení prací</p> <p>- součástí 6 ks technických výkresů: Situace hřbitova ve Skaličce, 62 x 50,5 cm, ručně, 1:500, František Brázda, Zábřeh, listopad 1901, 2 listy, zachovalé; Umrlčí komora na hřbitově ve Skaličce, 41,5 x 34 cm, ručně, kolorované, 1:100 a 1:50, půdorys, vazba, pohled, řez A-B, František Brázda, Zábřeh, listopad 1901, 2 listy, zachovalé; Nákres ku stavbě hřbitova ve Skaličce na parc. čís. 342, 544 a 344, umrlčí komora, 59 x 40 cm, ručně, kolorované, 1:500, nákres polohy, půdorys, řez dle a b, pohled, Jan Kunčar, Zábřeh, 1. září 1905, zachovalý; Hřbitov ve Skaličce - rozdělení hrobů, 77,5 x 40,5 cm, ručně, kolorované, půdorys, Jan Kunčar, Zábřeh, 12. září 1905, zachovalý</p>	1901–1906	1
38		<p>Správa hřbitova</p> <p>- hřbitovní řád, pravidla pro vybírání obecních poplatků hřbitovních</p>	1906–1928	1
39		<p>Budování kanalizace</p> <p>- rozpočet na stavbu od stavitele Hynka Janů a spol.</p> <p>- součástí 2 ks technických výkresů: Situační nákres odvodňovací kanalisace pro obec Skaličku, 29 x 33,5 cm, 1:1000 a 1:500, ručně, kolorované, půdorys,</p>	1927	1

řez a-b, Hynek Janů a spol., Zábřeh, prosinec 1927,
2 listy, zachovalé

Stavební záležitosti

40		<p>Obecní dům</p> <p>- mj. rozpočet na stavbu od stavitele Josefa Kučery, nabídky na provedení prací</p> <p>- součástí 2 ks technických výkresů: Plán na postavení obecního domu ve Skaličce, 75,5 x 43,5 cm, 1:100, ručně, kolorované, pohled ze silnice, řez příčný, situace, půdorys - přízemí, 1. patro, základy a krov, Josef Kučera, Zábřeh, květen 1930, 2 listy, zachovalé</p>	1930–1932	2
41		<p>Škola - výstavba školní budovy</p> <p>- mj. kupní smlouva na pozemek, rozpočet výstavby od stavitele Adolfa Vojtíška, nabídka prací</p> <p>- součástí 2 ks technických výkresů: Projekt I., ručně, kolorované, půdorys 1. poschodí, Adolf Vojtíšek, Zábřeh, 22. ledna 1895, zachovalý; Nákres polohový a výkaz ploch děleného role č. č. 489/1 v katastrální obci Skaličce, 25,5 x 34 cm, 1:2880 a 1:1000, ručně, půdorys, Karel Kordas, Zábřeh, 9. dubna 1896, zachovalý</p>	1895–1898	2
42		<p>Nadstavba školní budovy</p> <p>- mj. rozpočet nadstavby od stavitele Lubomíra Lolka a stavitele Josefa Kučery, stavební podmínky nadstavby, nabídky prací, žaloba obce Skaličky stavitelem L. Lolkem</p> <p>- součástí 3 ks technických výkresů: Nákres na přístavbu školy ve Skaličce, 55,5 x 34 cm, ručně,</p>	1908–1912	2

		<p>kolorované, půdorys přízemí a 1. patra, Josef Kučera, Zábřeh, červenec 1908, zachovalý; Nákres na přístavbu školy ve Skaličce, 41 x 46,5 cm, ručně, kolorované, řez, Josef Kučera, Zábřeh, červenec 1908, zachovalý; Návrh přestavby obecné školy na Skaličce, 37 x 27,5 cm, ručně, kolorované, půdorys, Lubomír Lolek, zachovalý</p>		
43		<p>Stavební spisy jednotlivých domů (čp. 1-50)</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba rodinných domů, hospodářských budov, stavební úpravy, žádosti o povolení - dům čp. 2, 3, 4, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 27, 31, 38, 40, 43, 45 (A. Pěnička) - součástí 21 ks technických výkresů: Stodola Jana Hýbla, Skalička, č. d. 2/453, 47,5 x 38 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorované, pohled, řez, situace, půdorys přízemí a sklepa, Adolf Berka, Zábřeh, 1. července 1935, zachovalý; Hosp. stavení manž. J. Hyblových, Skalička č. 2, 50 x 37 cm, 1:100, ručně, kolorované, boční pohled, řez, pohled, půdorys přízemí a základů, Adolf Berka, Zábřeh, 7. srpna 1937, zachovalý; Nákres na postavení lednice a porážky pro p. A. Neumana č. 3 ve Skaličce, 42 x 34 cm, ručně, kolorované, situace, půdorys, řez podélný, František Brázda, Zábřeh, srpen 1905, zachovalý; Nákres na postavení záchodů, svinců, šopny a chléva pro p. Antonína Najmana ve Skaličce, 31 x 33,5 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, řez a-b, řez c-d, situace, půdorysy, Hynek Janů, Zábřeh, březen 1930, zachovalý; Nákres na postavení nového chlévu panu J. Pěničkovi, rolníkovi ve Skaličce, 42 x 27 cm, ručně, kolorované, půdorys, příčný řez, Lubomír Lolek, 	1905–1937	2

Zábřeh, květen 1909, mírně poškozený; Nákres ku vystavění nového ovčince pro pana Františka Pěničku čís. 4 ve Skaličce, 33,5 x 29,5 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorované, situace, řez a-b, půdorys přízemí a základů, Karel Ilgner, Zábřeh, 24. února 1922, zachovalý; Nákres na stavbu obytné a hospodářské budovy pro p. Josefa Bezděka č. 10 ve Skaličce, 70,5 x 47,5 cm, 1:100 a 1:500, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, situace, půdorys přízemí a krovu, Hynek Janů, Zábřeh, srpen 1931, zachovalý; Nákres na stavbu stodoly a skladiště p. Františka Neumanna obchodníka ve Skaličce, 47,5 x 48,5 cm, ručně, kolorované, řez a-b, řez c-d, půdorysy, Josef Kučera, Zábřeh, květen 1911, zachovalý; Nákres na stavbu stodoly pro p. Petra Pěničky hostinského č. 14 ve Skaličce, 40,5 x 33,5 cm, 1:100, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, půdorys, Hynek Janů, Zábřeh, duben 1925, zachovalý; Nákres na adaptaci budovy p. p. Petra Pěničky, hostinského ve Skaličce, 20,5 x 33,5 cm, 1:100, ručně, kolorovaný, řez a-b, půdorys, Hynek Janů, Zábřeh, květen 1925, zachovalý; Nákres na zřízení světnice a síně v domě č. 15 pro pana Frant. Kapla, rolníka ve Skaličce, 21 x 34 cm, 1:100, ručně, kolorované, řez, půdorys, Josef Kučera, Zábřeh, 1. června 1929, zachovalý; Nákres na přestavbu domku pro p. R. Habigra č. 16 Skalička, 31 x 34,5 cm, 1:100, ručně, kolorované, řez, pohled, situace, půdorys, Hynek Janů, Zábřeh, 1928, potrháný, ušpiněný; Nákres na přestavbu hospodářského stavení pro pana Frant. Žalmana, rolníka ve Skaličce, 48 x 36 cm, ručně, kolorovaný, boční pohled, řez a-b, hlavní pohled, vazba krovu,

půdorys přízemí a sklepů, Adolf Berka, Zábřeh, leden 1933, zachovalý; Nákres ku postavení obytného domu pro manžele Čeňka a Marie Janhubových ve Skaličce čís. 27, 65 x 34 cm, 1:100 a 1:500, ručně, kolorovaný, půdorys, pohled, situace, základy, vazba, řez, profil A, profil B, Karel Ilgner, Zábřeh, 22. května 1930, zachovalý; Plán na přestavbu domu ve Skaličce čís. 31 pro pana Jana a Annu Jílkovi, 45 x 33 cm, ručně, kolorovaný, pohled, řez a-b, základy, půdorys přízemí, vazba, Emil Wunsch, Zábřeh, duben 1928, zachovalý; Plán na adaptaci stávajícího obytného domku pí. Anny Jílkové, čís. 31, Skalička, 52,5 x 29,5 cm, 1:100, ručně, kolorovaný, řez a-b, půdorys přízemí, vazba, Emil Wunsch, Zábřeh, červen 1936, zachovalý; Plán na postavení rod. domku ve Skaličce č. 38 pro manželé Richarda a Zdeňky Krejčovi, 52,5 x 34 cm, 1:100, ručně, kolorovaný, pohled ze dvora, řez příčný, pohled z ulice, půdorys přízemí a krovu, Josef Kučera, Zábřeh, březen 1930, zachovalý; Nákres na provedení přístavby u domu č. 40 patřící pí. Amálii Poláškové ve Skaličce, 41,5 x 34 cm, 1:1000, ručně, kolorovaný, pohled, řez, situace, půdorys přízemí, základy, Adolf Berka, Zábřeh, duben 1934, zachovalý; Nákres na přístavbu stodoly pro p. J. Majstrschina č. 43, Skalička, 21 x 33 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorovaný, řez, situace, půdorys přízemí, Hynek Janů, Zábřeh, únor 1928, zachovalý; Nákres ku přestavbě obytného domu pana Adolfa Pěničku, ve Skaličce, 23 x 49,5 cm, 1:50 a 1:100, ručně, kolorovaný, řez, půdorys, Karel Ilgner, Zábřeh, 12. března 1923, zachovalý; Nákres ku

		přístavbě prádelny pro pana Adolfa Pěničky, ve Skaličce, 37,5 x 34 cm, 1:50, ručně, kolorované, vazba, řez a-b, přízemí, základy, Karel Ilgner, Zábřeh, 1. března 1929, zachovalý		
43		<p>Stavební spisy jednotlivých domů (čp. 51-75)</p> <p>- výstavba rodinných domů, hospodářských budov, stavební úpravy, žádosti o povolení</p> <p>- dům čp. 54, 57, 58, 61, 62, 63, 64, 67 (A. Němeček), 68 (J. Klein), 69 (J. Jelínek), 70 (J. Bezděk), 71, 72 a 73 (J. Maisterschin a V. Ficnar), 74 (A. Němec), 75 (F. Hekenberger)</p> <p>- součástí 21 ks technických výkresů: Prádelna Rich. Pěničky, Skalička č. 56, 21 x 30 cm, 1:100, ručně, kolorované, pohled, řez, půdorys, situace, Adolf Berka, Zábřeh, 12. srpna 1937, zachovalý; Nákres na přístavbu pro p. Ant. Vojtíška ve Skaličce, 36 x 28 cm, 1:75 a 1:100, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, půdorys, Josef Kučera, Zábřeh, srpen 1910, zachovalý; Nákres na přestavbu rod. domku pro p. Frant. Najmana ve Skaličce č. 58, 41,5 x 39,5 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, půdorys, situace, Hynek Janů, Zábřeh, únor 1930, zachovalý; Situační nákres pro přestavbu obytn. domku p. Frant. Najmana ve Skaličce č. 58, 28 x 33,5 cm, 1:100 a 1:500, řez a-b, situace, Hynek Janů, Zábřeh, březen 1930, zachovalý; Nákres na stavbu stodoly pro p. Adolfa Krmelu, pekaře č. 61 ve Skaličce, 34 x 33,5 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorovaný, pohled, řez, půdorys přízemí, situace, Hynek Janů, Zábřeh, říjen 1929, zachovalý; Plán na postavení chléva pro manželé Antonína a Marii Krmelovi číslo 62 ve Skaličce, 21,5 x 34 cm, 1:1000,</p>	1910–1937	2

ručně, kolorovaný, řez a-b, situace, půdorys, Adolf Berka, Zábřeh, květen 1933, zachovalý; Náskres na adaptaci domu p. Frant. Urbana č. 63 ve Skaličce, 37,5 x 37,5 cm, 1:100, ručně, kolorovaný, pohled, řez a-b, půdorys přízemí a 1. patra, Hynek Janů, Zábřeh, říjen 1929, zachovalý; Náskres na stavbu domku pro p. p. manž. Jos. a Marii Vojtkovi ve Skaličce č. 64, 42 x 30 cm, 1:100, ručně, kolorovaný, řez a-b, řez c-d, pohled ze silnice, pohled z polní cesty, půdorys přízemí, Hynek Janů, Zábřeh, srpen 1937, 2 listy, zachovalé; Pan Alexandr Němeček na Skaličce - náskres na postavení domku na parcele čís. 281 a čís. 284/2 na Skaličce, 41,5 x 33,5 cm, ručně, kolorované, pohled, situace, půdorys, příčný řez, Lubomír Lolek, Zábřeh, červenec 1920, zachovalé; Náskres na stavbu stodoly pro p. p. manž. Alž. a Al. Němečkovi ve Skaličce č. 67, 30 x 34,5 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, půdorys, situace, Hynek Janů, Zábřeh, prosinec 1928, zachovalý; Plán na postavení obytného domu na kat. část. 123/4 ve Skaličce pro p. Josefa Kleina, 72,5 x 49,5 cm, 1:500, ručně, kolorované, situace, pohled, řez a-b, základy, půdorys přízemí, vazba, Emil Wünsch, Postřelmov, srpen 1921, potrhán; Plán na postavení obytného domu na kat. část. 123/5 ve Skaličce pro p. p. Jana a Amálii Jelínkovi, 72,5 x 49 cm, ručně, kolorované, situace, pohled, řez a-b, základy, půdorys přízemí, vazba, Emil Wünsch, Postřelmov, srpen 1921, zachovalý; Plán pro přístavbu dvorního křídla při domě č. 69 pro Ladislava Jelínka ve Skaličce, 42 x 30,5 cm, 1:1000, ručně, kolorovaný, pohledy, situace, řez, půdorys

přízemí, základy, půda, Adolf Berka, Zábřeh, červenec 1934, zachovalý; Nákres na stavbu obytného domku pro p. Raimunda Snášela č. 71 ve Skaličce, 50 x 40 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorovaný, pohled, situace, řez a-b, půdorys přízemí, sklepy a základy, krov, Hynek Janů, Zábřeh, květen 1929, zachovalý; Plán na postavení obytného domu na kat. č. 123/7 ve Skaličce pro p. p. Jiřího a Amálii Meisterschienenovi, 41 x 33,5 cm, 1:720, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, situace, základy, půdorys přízemí, vazba, Emil Wunsch, Zábřeh, únor 1923, zachovalý; Plán na postavení obytného domu na kat. č. 123/8 ve Skaličce pro p. p. Viléma a Antonii Ficinariovi, plán na postavení kůlny, 62,5 x 34 cm, 1:100 a 1:720, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, situace, základy, půdorys přízemí, vazba, Emil Wunsch, Zábřeh, únor 1923, zachovalý; Nákres ku postavení obytného domu pro pana a paní Němcovi ve Skaličce, 51 x 46,5 cm, 1:50 a 1:100, ručně, kolorované, řez a-b, pohled, základy, půdorys přízemí, vazba, Karel Ilgner, Zábřeh, 24. ledna 1924, zachovalý; Nákres na postavení rod. dvojdomku pro p. Fr. Hekenbergra ve Skaličce, 54,5 x 36 cm, 1:100 a 1:500, ručně, kolorované, přední pohled, řez a-b, půdorys, základy a sklepy, vazba krovu, situace, Josef Kučera, Zábřeh, duben 1924, zachovalý; Nákres na přístavbu komory pro p. Fr. Hekenbergra ve Skaličce, 20,5 x 33 cm, 1:100 a 1:500, ručně, kolorované, řez a-b, situace, půdorys, Hynek Janů, Zábřeh, duben 1925, zachovalý; Nákres na stavbu obyt. domku (dvojdomek) pro pana Fr. Hekenbergra na Skaličce, 41,5 x 34,5 cm, 1:100 a 1:1000, ručně,

		kolorované, pohled, situace, řez a-b, půdorys přízemí, základů, podkroví, Hynek Janů, Zábřeh, září 1925, zachovalý		
43		<p>Stavební spisy jednotlivých domů (čp. 76-101)</p> <p>- výstavba rodinných domů, hospodářských budov, stavební úpravy, žádosti o povolení</p> <p>- dům čp. 79 (A. Leitner), 80 (F. Ohera), 82 (J. Krňávek), 83 a 84 (H. Janů), 87 (R. Pavlů), 88 (V. Řmot), 89 (J. Hanáková), 90 (I. Hrdina), 91 (A. Němeček), 92 (J. Žák), 93 (R. Niederle), 94 (J. Hluštík), 95 (A. Štoudek), 98 (F. Macek), 99 (J. Odstrčil), 100 (G. Kesselgruber), 101 (J. Pěnička)</p> <p>- součástí 20 ks technických výkresů: Plan zur Erbauung eines Wohnhauses für die Eheleute Anton u. Anna Leitner in Skalička, 54,5 x 39 cm, 1:50 a 1:100, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, řez c-d, půdorys přízemí, základů a sklepů, podkroví, Karel Ilgner, Hohenstadt, 4. Dezember 1924, zachovalý; Náskres na stavbu obytn. domu pro p. Frant. Oheru ve Skaličce, 51 x 34 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, řez c-d, situace, půdorys přízemí, sklepa, podkroví a krovu, Hynek Janů, Zábřeh, říjen 1925, zachovalý; Náskres na stavbu rodinného dvojdomku pro p. stav. H. Janů na parcel. č. 86/5 na Skaličce, 51 x 41,5 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, situace, půdorys přízemí, sklepa a podkroví, Hynek Janů, Zábřeh, březen 1926, zachovalý; Plán na stavbu chlěva, prádelny a dřevníku pro p. Rud. Pavlů ve Skaličce, 41,5 x 34 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorované, pohled, řez, situace, půdorys, krov, Josef Kučera,</p>	1924–1938	2

Zábřeh, březen 1928, zachovalý; Situační nákres oplocení kolem pozemku parc. č. 508/2, 508/3 na Skaličce pro manželé R. a E. Pavlu č. 87, 21 x 32 cm, 1:500, ručně, kolorované, situace, Josef Kučera, Zábřeh, 2. listopadu 1930, zachovalý; Nákres na stavbu obytn. domku pro p. p. manž. Val. a A. Řmotovi ve Skaličce, 47,5 x 41 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, pohled, situace, řez a-b, půdorys přízemí, sklepu, základů, vazba, Hynek Janů, Zábřeh, březen 1928, zachovalý; Plán na stavbu domku ve Skaličce u Zábřehu pro ct. paní Justinu Hanákovou (Cecilii Klemšovou) v Kroměříži, 52 x 43 cm, 1:100, ručně, kolorované, průčelí, řez, boční pohled, půdorys přízemí, podkroví, základy, sklep, Slaměník a Netopil, Kroměříž, únor 1928, zachovalý; Nákres na stavbu rodinného domku pro p. p. manž. Is. a Cec. Hrdinovi ve Skaličce, 56 x 43,5 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorované, pohled, situace, řez, půdorys přízemí, sklepy a základy, podkroví, Hynek Janů, Zábřeh, říjen 1928, zachovalý; Nákres na stavbu hospodářského domku pro p. p. manžele Alexandra a Alžbětu Němečkovi ve Skaličce č. 67, 50,5 x 33,5 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorované, pohled, situace, řez a-b, půdorys přízemí, krov, Hynek Janů, Zábřeh, březen 1931, zachovalý; Nákres ku postavení obytného domu pro manžele Josefa a Marie Žákovy ve Skaličce, tohoto času v Jestřeby čís. 12, 42 x 34 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, řez a-b, pohled, situace, základy, půdorys, vazba, Karel Ilgner, Zábřeh, 21. března 1932, zachovalý; Nákres ku postavení obytného domu pro pana Roberta Niedrle, v Rudolfově č. 53,

42,5 x 34 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, řez, pohled, situace, základy, půdorys, podkroví, Karel Ilgner, Zábřeh, 19. května 1932, 2 listy, zachovalý; Situace a profily k nákresu čís. 1258.32.KA, na novostavbu pana Roberta Niedrle, v Rudolfově čís. 53, 42 x 34 cm, 1:50 a 1:500, ručně, kolorované, situace, profil a-b, profil c-d, Karel Ilgner, Zábřeh, 25. května 1932, zachovalý; Nákres na stavbu domku pro pana p. Josefa Bruštíka ve Skaličce, 30,5 x 34 cm, 1:100, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, situace, půdorys, Hynek Janů, Zábřeh, červen 1932, zachovalý; Plán pro novostavbu obytného domku pro p. t. manželé Aloisa a Marii Štoudkovi, ve Skaličce, 42 x 34,5 cm, 1:1000, ručně, kolorované, řez, boční a hlavní pohled, půdorys sklepa a přízemí, situace, Adolf Berka, Zábřeh, únor 1934, zachovalý; Nákres na stavbu obytn. domku pro p. Františka Macka č. 67 ve Skaličce, 28 x 34 cm, 1:100 a 1:1000, ručně, kolorované, pohled, řez, půdorys přízemí, situace, Hynek Janů, Zábřeh, duben 1935, zachovalý; Domek manželů Jana a Justíny Odstrčilových ve Skaličce parc. č. 508/5, 49,5 x 29,5 cm, 1:100 a 1:2880, ručně, kolorované, pohled, řez, boční pohled, půdorys přízemí, sklep a základy, situace, Adolf Berka, Zábřeh, červen 1936, zachovalý; Nákres rodinného domku p. p. manželů Mariany a Gustava Kesselgruberových, kat. obec Skalička, okres Zábřeh, čís. parc. 508/6, 58 x 60 cm, 1:50, ručně, kolorované, řez a-b, průčelí, fasáda, Hubert Aust, Holice u Olomouce, únor 1937, zachovalý; Nákres rodinného domku p. p. manželů Mariany a Gustava Kesselgruberových, kat. obec Skalička, okres

		Zábřeh, čís. parc. 508/6, 68 x 56,5 cm, 1:50 a 1:500, ručně, kolorované, situace, krov, sklep a základy, půdorys přízemí, Hubert Aust, Holice u Olomouce, únor 1937, zachovalý; Domek Josefa a Bohumily Pěničkových Skalička č. 73, p. 123/8, 42 x 30 cm, 1:100 a 1:720, ručně, kolorované, situace, řez, pohledy, půdorys sklepů, přízemí a půdy, Adolf Berka, Zábřeh, 10. dubna 1938, zachovalý		
43		<p>Stavební spisy</p> <p>- zamítnutí stížnosti obecního představenstva v Rudolfově proti povolení Ludvíku Braunerovi stavět dům na parc. č. 131/1 ve Skaličce</p> <p>- součástí 3 ks technických výkresů: Náskres na přestavbu domu pro pana A. Kesselgrubera ve Skaličce, 32,5 x 24 cm, 1:100, ručně, kolorované, půdorys, řez, Josef Kučera, Zábřeh, říjen 1909, potrhaný; Náskres na sdružený domek pro stavební družstvo Domov na Skaličce, 44,5 x 43 cm, 1:100, ručně, kolorované, pohled, situace, řez a-b, půdorys přízemí, sklep, vazba, Josef Kučera, Zábřeh, říjen 1911, mírně poškozený; Plán pro pana Karla Hynka poštmistra ve Skaličce na novostavbu zděného plotu, 42 x 33 cm, 1:500, ručně, kolorovaný, pohled, půdorys, situace, Adolf Berka, Zábřeh, září 1932, zachovalý</p>	1899–1932	2
44		<p>Technické výkresy ke statku č. 7 (zámek) ve Skaličce</p> <p>- Náskres na přestavbu chlévu při statku Skalička č. 7 patřící manželům Adéle a Cyrillu Knobovým v Olomouci, 62 x 61 cm, ručně, kolorované, půdorys, vazba, řez a-b, pohled, Cyrill Knob, Olomouc, květen</p>	1914	2

1914, zachovalý; Nákres na postavení nové ohrady parku při statku Skalička patřící manželům Cyrilu a Adéle Knobovým v Olomouci, 86 x 54 cm, 1:50, 1:200 a 1:500, ručně, kolorované, situace, celkový pohled, pohled, půdorys, příčný řez, zachovalý

45		Technický výkres na stavbu hasičské zbrojnice ve Skaličce - Nákres na stavbu hasičské zbrojnice ve Skaličce, 35 x 35 cm, 1:1000, ručně, kolorované, pohled, řez a-b, půdorys, situace, vazba, Josef Kučera, Zábřeh, březen 1914, zachovalý	1914	2
----	--	---	------	---

4. Péče o chudé, chudinské ústavy

46		Péče o chudé - vysvědčení chudoby, žádost o vyživovací příspěvek	1907–1938	2
47		Žádosti ústavů pečujících o děti o finanční podporu pro děti Josefa Smékala	1929	2
48		Sdružení pro pomoc Německému červenému kříži (Kriegshilfswerk für das Deutsche rote Kreuz) - seznam přispívajících obyvatel obce s uvedením výše příspěvku	1945	2
49		Dluh školního platu	1904	2

5. Spolupůsobení ve státních záležitostech

50		Vojenské záležitosti - mobilizační instrukce	1903–1912	2
51		Daňové záležitosti - mj. výše daně za rok 1939	/1931/–1940	2
52		Katastrální záležitosti - vymezení a změny hranic, výkaz ploch - součástí 3 ks technických výkresů: Situační nákras následujících částic 131/12 v obci Skaliczka, jež rozděleny (nakresleny) býti mají, 25 x 34 cm, 1:2880, ručně, kolorované, situace, František Halma, Zábřeh, 15. června 1899, zachovalý; Snímek mapy katastrální obce Skaličky, 25,5 x 34 cm, 1:2880, ručně, kolorované, situace, Zábřeh, 9. února 1912, zachovalý; Situační plán směny, 20,5 x 34 cm, 1:1000 a 1:2880, ručně, situace, Václav Hysek, Zábřeh, 31. května 1928, zachovalý	1896–1938	2
53		Soudní záležitosti - odhady a stanovení ceny soukromých nemovitostí, zpráva o pověsti	1929–1938	2
54		Abraham Grimm žádá krajský soud o jednání ve věci peněžité pohledávky u pana Antonína Drlíka; kvitance potvrzující vyplacení dědičných podílů ze statku č. 27 ve Zvoli pro Terezii Pěničkovou ze Skaličky a Annu Novotnou z Postřelmovy	1877–1878	2

C/ ÚČETNÍ MATERIÁL

a) Účetní knihy

55	Obecní deník pokladní	1916–1923
56	Pokladní kniha	1924–1940
57	Pokladní deník	1936–1940
58	Sborník příjmů z obecních nájmu	1935–1942
59	Účetní kniha chudinského fondu obce Skaličky	1923–1940

b) Účetní materiál aktové povahy

60	Obecní účet - vydání při stavbě školy v Ráječku	1853	2
61	Obecní účty - příjmy a vydání obce, účty chudinského fondu za rok 1866, 1868, 1876, 1877, 1878 (inventář obecního majetku pro rok 1866 a 1868)	1866–1878	2
62	Účetní doklady - mj. výkaz vydání při stavbě školní budovy, hřbitova a okresní silnice	1898–1937	2

REJSTŘÍK OSOB

	Inventární čísla
A	
Aust, Hubert	43
B	
Balcárek, Josef	21
Berka, Adolf	43
Bezděk, J.	43
Bezděk, Jan	16
Bezděk, Josef	43
Brauner, Ludvík	43
Brázda, František	37, 43
Brušítk, Josef	43
Brzobohatý, Antonín	15
D	
Drlík, Antonín	54
F	
Ficnar, Vilém	43
Ficnarová, Antonie	43
G	
Grimm, Abraham	54
H	
Habigr, Richard	43
Halma, František	52
Hanákova, Justina	43
Hekenbergr, František	43
Hrdina, Isidor	43
Hrdinová, Cecilie	43
Hýbl, Jan	43
Hynek, Karel	43

Inventární čísla

Hysek, Václav	52
I	
Ilgner, Karel	43
J	
Janhuba, Čeněk	43
Janhuba, Vincenc	21
Janhubová, Marie	43
Janů, Hynek	39, 43
Jelínek, Jan	43
Jelínek, Ladislav	43
Jelínková, Amálie	43
Jílek, Jan	43
Jílková, Anna	43
K	
Kapl, František	43
Kesselgruber, A.	43
Kesselgruber, Gustav	43
Kesselgruberová, Mariana	43
Klein, František	18
Klein, Josef	43
Kleinová, Anna	18
Klemšová, Cecilie	43
Knob, Cyrill	44
Knobová, Adéla	44
Kordas, Karel	41
Krejčí, Richard	43
Krejčí, Zdeňka	43
Krmela, Adolf	43
Krmela, Antonín	43
Krmelová, Marie	43

Inventární čísla

Krňávek, Jaroslav	21
Kučera, Josef	40, 42, 43, 45
Kunčar, Jan	37
L	
Leitner, Anton	43
Leitnerová, Anna	43
Lolek, Lubomír	42, 43
M	
Macek, František	43
Mackova, Drahomíra	21
Majstrschin, J.	43
Meisterschien, Jiří	43
Meisterschienová, Amálie	43
N	
Najman, Antonín	43
Najman, František	43
Němec, A.	43
Němeček, Alexandr	43
Němečková, Alžběta	43
Netopil	43
Neumann, Antonín	43
Neumann, František	43
Niedrle, Robert	43
Nimerichter, Pavel	16
Nimerichterová, Rosalie	16
Novotná, Anna	54
O	
Odstrčil, Jan	43
Odstrčilová, Justína	43
Ohera, František	43

Inventární čísla**P**

Pavlů, Emílie	43
Pavlů, Rudolf	43
Pěnička, Adolf	43
Pěnička, František	43
Pěnička, J.	43
Pěnička, Josef	43
Pěnička, Petr	43
Pěnička, Richard	43
Pěničková, Bohumila	43
Pěničková, Terezie	54
Pitsch, Anna	17
Polášková, Amálie	43

Ř

Řmot, Valerián	43
Řmotová, Anna	43

S

Slaměník	43
Smékal, Josef	25, 47
Smékal, Rudolf	25
Snášel, Raimund	43

Š

Štoudek, Alois	43
Štoudková, Marie	43

U

Urban, František	43
------------------	----

Inventární čísla**V**

Vojtek, Josef	43
Vojtíšek, Adolf	41
Vojtíšek, Antonín	43
Vojtková, Marie	43

W

Wünsch, Emil	43
--------------	----

Ž

Žák, Josef	43
Žáková, Marie	43
Žalman, František	43

REJSTŘÍK MÍST

	Inventární čísla
H	
Holice u Olomouce	43
J	
Janoušov	21
Jestřebí	43
Jestřebíčko	36
K	
Kroměříž	43
L	
Leština	21
O	
Olomouc	44
P	
Postřelmov	43, 54
Praha	25
Přerov	21
R	
Rudolfov	15, 36, 43
S	
Svébohov	21
Z	
Zábřeh	36, 37, 39-43, 45, 52
Zvole	54

REJSTŘÍK VĚCNÝ

	Inventární čísla
D	
daň	12, 19, 29, 51
dluh	18, 34, 49
dobytek	12
domovské právo	2, 23-25
domovský list	2, 12, 20-22
E	
evidence obyvatel	5, 7, 8, 26
evidence pobytu	10, 25
evidence sirotků	12
evidence zemřelých	9, 10, 27
H	
hospodaření	33
hřbitov	37, 38, 62
CH	
chudinské záležitosti	2, 29, 46, 47, 59, 61
K	
kanalizace	39
katastr	41, 52
kupní smlouva	15, 18, 41
M	
majetek	30-32, 53, 61
N	
nezaměstnanost	29
O	
obecní dům	40
obecní rada	4

Inventární čísla

obecní účet	2, 55-62
obecní výbor	2
obecní zastupitelstvo	2, 3
P	
parcelace	32
pojištění	34
pozůstalost	17, 18
požární záležitosti	29, 35, 45
pracovní záležitosti	10, 12
prodej	32
pronájem	32
protokoly	2-4
přihlášení do nájmu	12
půjčka	34
R	
rozpočet	37, 39-42
Ř	
Říšský sněm	28
S	
seznam dopisů	10
silnice	36, 62
soudní záležitosti	53, 54
soukromé stavby	43, 44
stavební družstvo Domov	43
stavební záležitosti	4, 37, 39-45
svatební smlouva	16, 18
Š	
škola	41, 42, 49, 60, 62

	Inventární čísla
T	
technický výkres	36, 37, 39-45, 52
trestní záležitosti	10
V	
vojenské záležitosti	11, 50
volby	28
Z	
zámek	44
zasedání MNV	3
Ž	
žaloba	42, 54

Název fondu:	Archiv obce Skalička
Značka fondu:	AO Skalička
Časové rozmezí:	1831 – 1945 (1950)
Počet evidenčních jednotek:	21 (17 úředních knih, 2 podací protokoly a 2 kartony)
Počet inventárních jednotek:	62
Rozsah v bm:	0,6
Stav ke dni:	7. 4. 2013
Fond zpracovala:	Adéla Skoumalová
Pomůcku sestavila:	Adéla Skoumalová
Počet stran:	75
Inventář schválila:	PhDr. Hana Jarmarová ředitelka SOKA Šumperk
Čj. SOKA:	

ZÁVĚR

Hlavním úkolem bakalářské práce bylo zhotovení archivní pomůcky. Inventář byl sestaven dle platné metodiky a sloužit bude pro potřeby badatelů ve Státním okresním archivu v Šumperku. Zájemci do něj budou nahlížet primárně z důvodu zjištění obsahu uvedeného fondu, ale za velmi přínosné lze považovat samotný úvod této pomůcky. Zejména první kapitola Vývoj původce archivního fondu nám nabízí ucelený dějinný vývoj obce, který se v takové podobě doposud nenachází v žádné jiné publikaci. Proto je nutné věřit, že vytvoření archivní pomůcky k fondu Archiv obce Skalička bylo velmi účelné a v budoucnu bude možnými badateli tato pomůcka využívána.

SUMMARY

The topic of this bachelor thesis is to create a finding tool to an uncompiled archival fund of Skalička village, which is stored in the State district archive in Šumperk. The creation of the inventory will allow potential researchers to look into the stated fund with easy orientation in it. The introduction of the finding tool, which provides basic information about the history of the village Skalička, will also be very beneficial. To the most valuable sources in the fund belongs the chronicle of the village from the years 1925–1950, in which is also captured history of the 19th century. The issues of home law and building affairs in the village are also represented very numerously.